

De jonge ouder centraal

Onderzoek naar het betrekken van het sociale netwerk bij de ondersteuning

De jonge ouder centraal

*Daar sta ik dan,
kwetsbaar en alleen.
Vragend om hulp,
en toch mensen om mij heen.*

*Ik sta in het midden,
ik sta centraal.
Hulp bij mijn vraag,
is nu cruciaal.*

*Om mij heen een netwerk,
dat zich begint te activeren.
Zij die mij ondersteunen,
en waar ik van kan leren.*

*Samen met hen,
en mijn lieve kind.
Sta ik zelfstandig in het leven,
met de mensen waarmee ik mij verbind.*

*Jinke Dros
April 2016*

De jonge ouder centraal

Onderzoek naar het betrekken van het sociale netwerk bij de ondersteuning.

Studentgegevens

Jinke Dros
271306
Sociaal Pedagogische Hulpverlening
jinke.dros@student.stenden.com

Opdrachtgever

Stedelijk Ontmoetingscentrum 'Jonge Ouders'
Marowijnestraat 14-18
8931 BT Leeuwarden
058-2803291

Onder begeleiding van

Zesay Plemp van Duiveland
Jongerenwerker
z.plempvanduiveland@wellzo.frl

Begeleiding afstudeeronderzoek

Ina Holtrop
Stenden Hogeschool
ina.holtrop@stenden.com

Stenden
hogeschool

Voorwoord

Voor u ligt mijn afstudeeronderzoek over hoe het Stedelijk Ontmoetingscentrum 'Jonge Ouders' het sociale netwerk van de jonge ouders kan betrekken bij de ondersteuning die geboden wordt. Dit afstudeeronderzoek is geschreven in het kader van mijn afstuderen aan de opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening aan Stenden Hogeschool. In opdracht van het Stedelijk Ontmoetingscentrum 'Jonge Ouders', hierna te noemen S-OJO, ben ik het afgelopen jaar bezig geweest met het onderzoek en het schrijven van mijn afstudeeronderzoek.

Samen met mijn stagebegeleidster, Zesay Plemp van Duiveland en manager Anneke Kramer- Oostra ben ik tot de juiste onderzoeksvraag gekomen. Na het uitvoeren van zowel kwantitatief en kwalitatief onderzoek, heb ik uiteindelijk de onderzoeksvraag kunnen beantwoorden. Tijdens mijn onderzoek stonden mijn stagebegeleidster, Zesay Plemp van Duiveland, manager Anneke Kramer- Oostra en mijn begeleidster vanuit de opleiding Ina Holtrop altijd voor mij klaar. Zij hebben steeds mijn vragen beantwoord en feedback gegeven op mijn concepten, waardoor ik verder kon met mijn onderzoek. Hiervoor wil ik hen hartelijk bedanken.

Bij het uitvoeren van dit onderzoek was de mening van de jonge ouders en professionals binnen het S-OJO erg belangrijk. Ik heb hen daarom benaderd om deel te nemen aan een enquête. Bij deze wil ik alle jonge ouders en professionals die mij hebben geholpen bedanken voor hun deelname en de resultaten die hieruit voort zijn gekomen. Daarbij bedank ik de drie respondenten werkzaam bij Jeugdhulp Friesland te Sneek en Wijkteam Zuid-Oost te Leeuwarden voor hun medewerking, gastvrijheid en goede adviezen tijdens het interview.

Tevens gaat mijn dank uit naar mijn medestudenten voor hun kritische bijdrage aan mijn onderzoek. Met hen heb ik vaak op een effectieve wijze kunnen sparren over mijn onderzoek. Mijn vriendin Maaïke wil ik bedanken voor haar steun tijdens stressvolle momenten en de hulp die zij geboden heeft bij het creëren van dit mooie eindresultaat. Dees wil ik bedanken voor het mooie voorblad dat zij heeft gemaakt, dit maakt mijn afstudeeronderzoek helemaal compleet.

Ik wens u veel leesplezier!

Jinke Dros
April, 2016.

Samenvatting

Dit onderzoek is uitgevoerd binnen het Stedelijk Ontmoetingscentrum Jonge Ouders (S-OJO) te Leeuwarden. Het S-OJO is een inlooplek voor (aanstaande) ouders die voor hun 24^e levensjaar een kind hebben gekregen en kunnen hier tot hun 28^e levensjaar gebruik van maken. Jonge ouders kunnen bij het S-OJO terecht voor informatie en advies op het gebied van financiën, opvoeding, zwangerschap, huisvesting, scholing etc. Tevens is het S-OJO een plek waar de jonge ouders verhalen en ervaringen kunnen uitwisselen en hun sociale netwerk kunnen versterken. Hiervoor worden er activiteiten georganiseerd waarbij de jonge ouders vrijwillig aanwezig kunnen zijn en elkaar kunnen ontmoeten.

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in hoe het sociale netwerk van de jonge ouders betrokken kan worden bij de ondersteuning binnen het S-OJO. De aanleiding van het onderzoek is dat uit dossieronderzoek is gebleken dat de medewerkers binnen het S-OJO niet tot nauwelijks het sociale netwerk betrekken bij de ondersteuning die zij bieden aan de jonge ouders. Aangezien het sociale netwerk een toenemende waarde heeft binnen de huidige maatschappij, wordt er onderzocht wat de behoeften van de jonge ouders en de professionals zijn tot het betrekken van het sociale netwerk bij de ondersteuning.

Er is een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksinstrumenten gebruikt om de deelvragen te beantwoorden. Er is literatuur gezocht over wat een sociaal netwerk inhoudt en wat hiervan het belang is bij jonge ouders. Om de behoeften te achterhalen van de jonge ouders en de professionals is er gebruik gemaakt van een enquête. Om erachter te komen hoe het S-OJO het sociale netwerk zou kunnen betrekken, is er een interview gehouden met twee verschillende organisaties.

Uit de resultaten en inzichten komt naar voren dat zowel de jonge ouders als de professionals het sociale netwerk meer zouden willen betrekken bij de ondersteuning die het S-OJO biedt. De jonge ouders geven aan hulp te willen ontvangen bij het opbouwen, vergroten en versterken van hun sociale netwerk. Daarnaast geven ze aan het sociale netwerk te willen betrekken bij de ondersteuningsgesprekken die te maken hebben met één van de acht leefgebieden.

Aan de hand van de resultaten is er antwoord gegeven op de hoofdvraag en zijn er een aantal aanbevelingen geschreven gericht op het in kaart brengen van het sociaal netwerk, het netwerk betrekken bij activiteiten en scholing.

Trefwoorden: Sociaal netwerk, ondersteuning, leefgebieden, jonge ouders.

Summary

This research is conducted at Stedelijk Ontmoetingscentrum Jonge Ouders (S-OJO) located in Leeuwarden. S-OJO is a meeting centre for (expected) parents who gave birth to a child before the age of 24 and can join until they're 28. Young parents can come to the S-OJO for information and advice in the areas of finance, parenting, pregnancy, housing, school etc.

Also, the S-OJO is a place where young parents can exchange stories, experiences and strengthen their social network. To make this happen, activities are organized where young parents can voluntarily be present and meet each other.

The purpose of this research is to find out how the social network of the young parents can be involved in the support given by the S-OJO. The reason for this research is that results in a client file investigation has shown that employees at S-OJO hardly involve the social network in the support they provide to the young parents. Given the fact that the social network has an increasing value in today's society, research has been done by looking at the needs of the young parents and professionals towards involving the social network to support the young parents.

A combination of qualitative and quantitative research is used to answer the sub questions. A literature study has been done about the meaning of a social network and the importance for young parents. To identify the needs of the young parents and professionals, a survey research has been used. To find out how the S-OJO could involve the social network, two different organizations have been interviewed.

From the results and the insights gained it can be concluded that the young parents and the professionals both want to involve the social network more during the support that has been given by the S-OJO. The young parents say they want help to build, improve and strengthen their social network. They also indicate that they want to involve their social network during supporting- conversations that have to do with 1 of 8 habitats.

Based on the results, an answer has been given to the main question, and some recommendations are made; focus on mapping the social network, involving them in activities and training.

Keywords: Social network, support, habitats, young parents.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Inleiding	3
1.1 Context	3
1.2 Probleem-/situatieanalyse	3
1.3 Doelstelling	4
1.4 Literatuur onderzoek	4
1.5 Zoektermen en database	5
1.6 Centrale vraagstelling en deelvragen	5
1.7 Definiëren en operationaliseren.....	6
1.8 Leeswijzer.....	6
Hoofdstuk 2: Onderzoeksopzet.....	7
2.1 Typering onderzoek.....	7
2.2 Onderzoekseenheden/-populatie	7
2.3 Dataverzameling en analysetechnieken.....	7
2.3.1 Deelvraag 1	7
2.3.2 Deelvraag 2	7
2.3.3 Deelvraag 3	8
Hoofdstuk 3: Resultaten.....	9
3.1 Deelvraag 1	9
3.2 Deelvraag 2	11
<i>Respons jonge ouders</i>	11
<i>Respons professionals</i>	15
3.3 Deelvraag 3	18
Hoofdstuk 4: Conclusie, discussie en aanbevelingen	21
4.1 Conclusie	21
4.2 Aanbevelingen	22
4.3 Discussie	23
Bronvermelding.....	24

Hoofdstuk 1: Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de context, de probleemanalyse en de doelstelling van dit onderzoek. Daarnaast is er vooronderzoek gedaan naar literatuur om een korte beschrijving te geven van de doelgroep, methodieken en daarnaast wordt er stil gestaan bij de huidige veranderingen in de maatschappij. Tot slot worden de centrale vraagstelling en de deelvragen geformuleerd.

1.1 Context

De opdrachtgever van dit onderzoek is Stedelijk Ontmoetingscentrum 'Jonge Ouders' (S-OJO). Het S-OJO is een inloopplek voor (aanstaande) ouders die voor hun 24^e levensjaar een kind hebben gekregen en kunnen hier tot hun 28^e levensjaar gebruik van maken. Jonge ouders kunnen bij het S-OJO terecht voor informatie en advies op het gebied van financiën, opvoeding, zwangerschap, huisvesting, scholing etc. Tevens is het S-OJO een plek waar de jonge ouders verhalen en ervaringen kunnen uitwisselen en hun sociale netwerk kunnen versterken. Hiervoor worden er activiteiten georganiseerd waarbij de jonge ouders vrijwillig aanwezig kunnen zijn en elkaar kunnen ontmoeten. Het doel van het S-OJO is om de sociaaleconomische zelfredzaamheid van de jonge ouder te versterken (Kramer-Oostra, 2014).

1.2 Probleem-/situatieanalyse

"Van iedereen die dat kan, wordt gevraagd verantwoordelijkheid te nemen voor zijn of haar eigen leven en omgeving. Wanneer mensen zelf vormgeven aan hun toekomst, voegen zij niet alleen waarde toe aan hun eigen leven, maar ook aan de samenleving als geheel" (Koning Willem Alexander, 2013).

Sinds 1 januari 2015 is de nieuwe participatiewet van kracht gegaan. Nederland is van een verzorgingsstaat naar een participatiesamenleving gegaan en hierdoor is er veel veranderd in het zorgstelsel. Gemeenten zijn hiermee verantwoordelijk voor de ondersteuning van kwetsbare burgers geworden. Een belangrijk uitgangspunt binnen de nieuwe participatiesamenleving is dat er meer zelfstandigheid van burgers wordt verwacht (Movisie, 2014). Wanneer iemand hulp nodig heeft, zullen zij eerst gebruik maken van hun eigen kracht en hun sociale netwerk inschakelen voordat zij gebruik kunnen maken van professionele zorginstellingen (Nelemans, 2013). Een vraag die hierbij centraal staat is "Wat kan het sociale netwerk hierin betekenen?". Ook voor jonge ouders heeft de verandering naar de participatiesamenleving gevolgen, er wordt een actief burgerschap verwacht van alle burgers die daartoe in staat zijn (Tonkens, E & Verhoeven, I, 2012). Hierbij is het belangrijk dat ze over zelfregie en persoonlijk leiderschap beschikken. In de praktijk houdt dit in dat wanneer zij hulp nodig hebben, er verwacht wordt dat zij eerst beroep doen op hun eigen kracht en sociale netwerk.

Het betrekken van het sociale netwerk is een onderdeel van het systeemgericht werken. Sinds de oprichting van het S-OJO in 2009, wordt de methodiek 'Systeemgericht werken' omschreven in de methodische verantwoording (Kramer, 2010). In het jaarverslag van 2010 en tot op heden wordt het volgende geschreven hierover:

"Het ontmoetingscentrum 'Jonge Ouders' werkt systeemgericht. Het systeem is van groot belang, want deze kan bijdragen aan het versterken van de competenties van de jonge ouder. Het is niet ongewoon dat een jonge ouder nog thuis woont en hulp krijgt van zijn ouders. De ouders zijn dan een direct onderdeel van het systeem waarin de jonge moeder zit. Als je dit systeem helpt met bewustwording van de eigen competenties, en dus de eigen kracht, dan kunnen zij hierin verder groeien" (Kramer, 2010).

In tegenstelling tot de toenemende waarde van het sociale netwerk in de huidige maatschappij en de beschreven systeemgerichte werkwijze van het S-OJO, blijkt uit dossieronderzoek binnen het S-OJO dat het praktijkprobleem is dat medewerkers niet of nauwelijks het sociale netwerk betrekken bij de ondersteuning van de jonge ouders. Vanuit het S-OJO is de vraag naar voren gekomen hoe zij op deze maatschappelijke ontwikkelingen kunnen inspelen en hoe het sociale netwerk van de jonge ouders geïntegreerd kan worden binnen het systeemgericht werken. Dit is tevens van belang omdat de jonge ouders op eigen benen moeten gaan staan wanneer zij de leeftijd van 28 jaar hebben bereikt. Bij dit onderzoek wordt er rekening gehouden met de behoeften van de professionals en de jonge ouders.

1.3 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is inzicht krijgen in de (werk)wijze waarop jonge ouders ondersteuning kunnen krijgen vanuit hun eigen sociaal netwerk. Om vervolgens tot aanbevelingen te komen hoe het sociaal netwerk van de jonge ouders betrokken kan worden bij de ondersteuning binnen het S-OJO te Leeuwarden.

1.4 Literatuur onderzoek

Jonge ouders

Jong ouderschap wordt in veel gemeentelijke statistieken als volgt omschreven: "Een jonge moeder is een meisje dat haar kind voor haar twintigste heeft gekregen" (Fiom, 2015). Het S-OJO hanteert in de praktijk een andere grens; jonge moeders die voor hun 24ste levensjaar een kind hebben gekregen (Kramer-Oostra, 2014). Uit statistieken blijkt dat de gemiddelde leeftijd van de vrouw bij het krijgen van het eerste kind in Nederland, 29,4 jaar is. Mannen zijn gemiddeld gezien iets ouder, zij worden voor het eerst vader op hun 32,4ste levensjaar (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2015).

Uit het onderzoek van Keinemans (2010) komt naar voren dat tienermoeders door de samenleving als risicogroep wordt beschouwd, omdat verondersteld wordt dat zijzelf en hun kinderen een minder goede toekomst tegemoet gaan met alle maatschappelijke kosten van dien. Keinemans (2010) geeft aan dat jonge moeders zich erg bewust zijn van de maatschappelijke- en wetenschappelijke problematisering van het "tienermoederschap". Daarom is het belangrijk om te benadrukken dat er niet per se sprake hoeft te zijn van een probleem wanneer een vrouw op jonge leeftijd moeder wordt.

Eigen Kracht

Wanneer mensen samen met hun eigen netwerk een oplossing bedenken, kunnen ze samen veel doen om die oplossing te realiseren (Brink, 2013). Dit is één van de uitgangspunten van Eigen Kracht. Eigen Kracht gaat over zelf de regie houden. Het verwijst meestal naar talenten en mogelijkheden van mensen om zelf oplossingen te vinden voor hun problemen. Door aandacht te geven aan de talenten van mensen, kunnen zij hun eigen kracht benutten en vergroten. Dit wordt ook wel empowerment genoemd. Het tweede uitgangspunt van Eigen Kracht is dat mensen het vermogen en het recht hebben om zelf oplossingen voor hun problemen te bedenken (Brink 2013).

Systeemtheorie

Willemse (2010) schrijft dat de systeemtheorie een verzamelnaam is voor theoretische stromingen waarin het werken met het gezin centraal staat. De belangrijkste uitgangspunten van de systeemtheorie zijn:

- Het geheel is meer dan de som van de delen. Dit houdt in dat het systeem een eigen karakter heeft dat niet te herleiden is tot de eigenschappen van de delen.

- In een systeem hangt alles met elkaar samen. Als er in een systeem iets verandert, komt het gehele systeem in beweging.
- Het systeem bepaalt in belangrijke mate het gedrag van de individuen.

De systeemtheorie gaat er vanuit dat de mens pas echt begrepen kan worden in de context van zijn of haar relatie. Ondanks dat er vaak gedacht wordt dat iemand een vaststaand karakter heeft, gedragen mensen zich anders wanneer ze zich in verschillende contexten bevinden (Willemse, 2010).

Van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving

Sinds 1 januari 2015 is er een nieuw zorgstelsel in Nederland ingevoerd, wat een grote ommekeer met zich meebrengt voor de Nederlandse maatschappij. Men streeft ernaar om met de nieuwe ontwikkelingen de verzorgingsstaat om te zetten naar een participatiesamenleving. Hierbij streeft men naar één gezin, één plan en één regisseur. Er wordt hierbij ingezet op meer preventie, eigen kracht en het versterken van het sociale netwerk van de cliënt (Van Rijn & Teeven, 2013).

In de nieuwe situatie wordt er meer gekeken naar het gebruiken van de eigen kracht, de eigen regie en het eigen sociale netwerk. Wanneer iemand hulp nodig heeft, zal er eerst gekeken worden naar de mens zijn eigen omgeving. Er wordt verwacht dat iedereen de medemens hulp verleent waar nodig (Evean, 2015).

1.5 Zoektermen en database

De volgende databases en zoektermen die binnen dit onderzoek zijn gebruikt;

Databases:

- Bibliotheek Stenden Hogeschool Leeuwarden;
- Google Scholar
- HBO-Kennisbank;
- Literatuur van de organisatie S-OJO;
- Springerlink

Zoektermen:

- Adolescenten	- Behoeften
- Eigen Kracht	- Jonge ouders
- Netwerk	- Participatiewet
- Risicofactoren	- Sociaal netwerk
- Sociale steun	- Tienermeisjes
- Versterken netwerk	- Zelfstandigheid

1.6 Centrale vraagstelling en deelvragen

Centrale vraagstelling

"Hoe kan het sociale netwerk betrokken worden bij de ondersteuning van de jonge ouders binnen het S-OJO Leeuwarden?"

Deelvragen:

1. Wat is er binnen de literatuur bekend over het sociale netwerk en het belang hiervan voor jonge ouders?
2. Welke behoeften hebben de jonge ouders en professionals tot het betrekken van het sociale netwerk bij de ondersteuning?
3. Hoe wordt het sociale netwerk betrokken bij de ondersteuning vanuit Wijkteam Zuid-Oost en Jeugdhulp Friesland?

1.7 Definiëren en operationaliseren

	Definitie	Operationalisatie
Behoeften	Verlangen naar hetgeen je mist: in een behoefte voorzien (Van Dale, 2015).	Waar de jonge ouders naar verlangen, welke wensen zij hebben.
Binnen het S-OJO Leeuwarden		Hiermee wordt bedoeld dat jonge ouders minstens één keer per maand bij het S-OJO Leeuwarden komen, om deel te nemen aan activiteiten.
Jonge ouders		Wordt bedoeld als jongeren, zowel man als vrouw, die voor hun 24 ^{ste} een kind hebben gekregen (Kramer-Oostra, 2014).
Ondersteunen	Iemand bijstaan die het moeilijk heeft (Encyclo, 2015).	Met ondersteuning wordt bedoeld: iemand bijstaan bij de financiën, huisvesting, scholing, werk, opvoeding, sociaal netwerk, dagbesteding en lichamelijke/psychische gezondheid.
Professionals	Iemand die beroepsmatig ergens mee bezig is (Encyclo, 2015).	Medewerkers die in loondienst zijn als gediplomeerd sociaal werker binnen het S-OJO.
Sociaal netwerk	Een verzamelnaam voor een netwerk van betekenisvolle figuren (familie, vrienden en kennissen) dat functioneert als ondersteuningsbron voor het eigen welzijn en welbehagen en dat van de personen in het netwerk. Leden van het netwerk hebben vaak dezelfde waarden en belangen (Nederlandse encyclopedie, 2015).	Familie, vrienden, kennissen van de jonge ouders en hulpverleningsinstellingen welke betrokken zijn bij de jonge ouders.
S-OJO		Stedelijk Ontmoetingscentrum 'Jonge Ouders'. Dit is een ontmoetingsplek waar de (aanstaande) jonge ouders, die voor hun 24 ^{ste} een kind hebben gekregen. Jonge ouders kunnen hier terecht voor informatie en advies en voor antwoorden op hun vragen over bijvoorbeeld; school, werk, huisvesting, opvoeding, financiële zaken en waar zij terecht kunnen voor sociale contacten (Kramer-Oostra, 2014).

1.8 Leeswijzer

In hoofdstuk twee zal de methodische verantwoording van dit onderzoek worden beschreven. In het derde hoofdstuk worden de deelvragen beantwoord aan de hand van literatuur, enquêtes en interviews. Tot slot wordt er in hoofdstuk vier de conclusie van het onderzoek weergegeven. Vervolgens worden er aanbevelingen geschreven en gekeken naar mogelijke verbeterpunten gedurende het onderzoeksproces.

Hoofdstuk 2: Onderzoeksopzet

In dit hoofdstuk zal de methodische verantwoording worden omschreven van dit onderzoek. Hierbij komen het type onderzoek, de onderzoekspopulatie en de dataverzameling aan bod. De onderzoeksinstrumenten die zijn gebruikt worden per deelvraag toegelicht.

2.1 Typering onderzoek

Om de doel- en vraagstelling van dit onderzoek te kunnen verwoorden is er gebruik gemaakt van een behoefte onderzoek. Het doel is om te achterhalen wat de behoeften zijn van de doelgroep en professionals om vervolgens aanbevelingen te geven aan de organisatie. Deze aanbevelingen kunnen leiden tot het optimaliseren van het aanbod waardoor jonge ouders meer gebruik weten te maken van hun sociale netwerk. Het voordeel van het doen van een behoeftenonderzoek is dat het verkrijgen van de informatie makkelijk toegankelijk is, omdat de meeste informatie vanuit de organisatie zelf komt.

Bij het onderzoeken is er gebruik gemaakt van zowel kwalitatieve- als kwantitatieve onderzoeksinstrumenten. Bij de kwalitatieve methoden is er gebruik gemaakt van literatuurstudie en interviews. Voor de kwantitatieve methode is er gebruik gemaakt van enquêtes.

2.2 Onderzoekseenheden/-populatie

De populatie die bij dit onderzoek is betrokken zijn de jonge ouders van het S-OJO. Hierbij gaat het om 18 jonge ouders die minstens één keer per maand actief zijn bij het S-OJO. Kenmerken van de jonge ouders zijn: (aanstaande) jonge ouders tot 28 jaar die woonachtig zijn in gemeente Leeuwarden en minstens één keer in de maand actief zijn bij het S-OJO. Bij deze populatie is een enquête afgenomen. Naast de jonge ouders horen ook de professionals tot de populatie. Kenmerken van de professionals zijn: gediplomeerd sociaal werker en werkzaam binnen het S-OJO en daarnaast professionals die werkzaam zijn binnen het reguliere Jeugd en Gezinsteam van Wijkteam Zuid-Oost te Leeuwarden en een systeemtherapeut van Jeugdhulp Friesland. Bij deze populatie is er gebruik gemaakt van een enquête en een interview.

2.3 Dataverzameling en analysetechnieken

2.3.1 Deelvraag 1

Wat is er binnen de literatuur bekend over het sociale netwerk en het belang hiervan voor jonge ouders?

Om antwoord te krijgen op de eerste deelvraag is er in januari 2016 aan de hand van deskresearch een literatuuronderzoek gedaan. Tijdens dit literatuuronderzoek is er research gedaan naar wat een sociaal netwerk inhoudt en wat het belang hiervan is voor jonge ouders. De literatuur is gevonden door gebruik te hebben gemaakt van verschillende schriftelijke bronnen en databases zoals: Google Scholar, SpringerLink en HBO Kennisbank. Door middel van de verzamelde data is er een antwoord gevormd op de eerste deelvraag.

2.3.2 Deelvraag 2

Welke behoeften hebben de jonge ouders en professionals tot het betrekken van het sociale netwerk bij de ondersteuning?

Deelvraag twee is beantwoord door het afnemen van een enquête in februari 2016. Door het afnemen van de enquête is er meer inzicht verkregen in wat de behoeften zijn van zowel de jonge ouders als de professionals (meso niveau). Hierin is duidelijk geworden hoe zij denken over het betrekken van het sociale netwerk binnen de ondersteuning van de jonge ouders.

De enquêtes zijn persoonlijk afgenomen bij 18 jonge ouders en 4 professionals door middel van een selecte steekproef. De gegevens zijn verwerkt in Microsoft Excel. De resultaten van de enquêtes zijn uitgewerkt in grafieken en zijn schriftelijk toegelicht. De enquêtes die zijn gebruikt zijn in bijlage 1 opgenomen.

2.3.3 Deelvraag 3

Hoe wordt het sociale netwerk betrokken bij de ondersteuning vanuit Wijkteam Zuid-Oost en Jeugdhulp Friesland?

Om antwoord te krijgen op de derde deelvraag is er in maart 2016 een halfgestructureerd interview gehouden met professionals van verschillende instellingen waarbij er systeemgericht gewerkt wordt (macro niveau). Hiervoor zijn twee professionals binnen het geïntegreerd Jeugd en Gezinteam wijkteam Zuid-Oost te Leeuwarden geïnterviewd. Naast het wijkteam is er ook een systeemtherapeut vanuit Jeugdhulp Friesland te Sneek geïnterviewd. Door middel van een selecte steekproef zijn zij benaderd. Het doel van het interview is om erachter te komen op wat voor manier zij het netwerk betrekken tijdens de ondersteuning die zij bieden. Hierbij is er gekeken wat eventueel toegepast kan worden binnen het S-OJO en wat mee genomen kan worden als aanbeveling.

Er is gekozen voor een halfgestructureerd interview, omdat er bij dit type interview gebruik wordt gemaakt van een vragenlijst met verschillende topics en daarnaast ruimte is voor de eigen inbreng van de respondent. Er is vooraf toestemming gevraagd aan de respondenten voor het opnemen van de interviews. Het opnamemateriaal is na de opname beluisterd, getranscribeerd en gecodeerd. De gecodeerde transcripten zijn opgenomen in bijlage 2. Van de verkregen informatie is een samenvatting gemaakt en deze is terug te vinden in de resultaten.

Hoofdstuk 3: Resultaten

In dit hoofdstuk zal er antwoord gegeven worden op de deelvragen.

3.1 Deelvraag 1

Wat is er binnen de literatuur bekend over het sociale netwerk en het belang hiervan voor jonge ouders?

De eerste deelvraag is beantwoord door middel van het uitvoeren van literatuuronderzoek, er is onderzocht wat er bekend is over het sociale netwerk en het belang hiervan voor jonge ouders.

Algemeen

Een sociaal netwerk is "een stabiele maar steeds evoluerende relationele structuur gevormd door (a) familieleden, (b) vrienden en kennissen, (c) connecties door werk of studies en (d) relaties die resulteren uit participatie in formele of informele organisaties" (Sluzki, 2000).

Riet (2010) omschrijft een netwerk als 'een blijvend patroon van voortdurende of ononderbroken banden die een belangrijk aandeel hebben in het op de been blijven van mensen'. Een sterk ondersteunend sociaal netwerk kan iemand zekerheid geven in tijden van stress en verandering. Het kan mensen emotionele ondersteuning bieden en hulp bieden bij het uitvoeren van bijzondere taken. Mensen die omsloten zijn in een goed sociaal netwerk hebben toegang tot mensen waarmee ze hun stress veroorzakende situaties kunnen delen en beperken. Deze mensen kunnen hen met raad en daad bijstaan om zo goed mogelijk met hun situatie om te gaan (Riet, 2010).

Jonge ouders en het belang van een sociaal netwerk

De aanwezigheid van een sociaal netwerk is een beschermende factor voor ouders en kinderen. Dit geldt zowel voor gezinnen met als zonder problemen. Wanneer ouders een goed sociaal netwerk hebben, zijn zij meer ontspannen in de opvoeding, hebben ze meer zelfvertrouwen en gaan ze positievere relaties aan met hun kinderen (Bartelink, 2012). Een betrokken en actief sociaal netwerk kan kinderen beschermen, wanneer er zich problemen voordoen of als er risicofactoren zijn. Doordat ouders en kinderen praktische of emotionele steun krijgen, is de kans kleiner dat opvoedingsproblemen escaleren en een kind in zo'n problematische opvoedingssituatie komt dat zijn ontwikkeling ernstig bedreigd raakt. Gezinnen kunnen meer aan, als er mensen zijn die hen praktisch en emotioneel ondersteunen (Bartelink, 2012).

De meeste jonge ouders worden verrast door het ouderschap en zijn hier niet op voorbereid. In een korte periode komt er veel op hen af. Wanneer het kind is geboren is er veel te regelen. Hierdoor wordt de draaglast van de jonge moeders en -vaders in korte tijd sterk verzaamd. Dat de jonge ouders hierbij steun ontvangen vanuit de directe omgeving is belangrijk bij het opdoen van ervaringen. Daarom is het van belang dat jonge ouders steun krijgen van hun sociale netwerk (Nederlands Jeugdinstituut, 2014). Het netwerk van jonge ouders bestaat vooral uit vrienden, (schoon-)ouders en lotgenoten met wie ze in contact komen via speciale groepen en internet. Over het algemeen ervaren jonge ouders hun vrienden als ondersteunend. Vaak accepteren de vrienden de zwangerschap sneller dan familie (Van Lier, 2007). Toch wordt de steun die de familie geeft meer gewaardeerd dan die van vrienden, omdat de steun van familie als onvoorwaardelijk wordt gezien en die van vrienden niet (Baart en Keinemans, 2007).

Om te voorkomen dat het jonge ouderschap tot problemen leidt, is het van belang dat er effectieve interventies bestaan die hulp kunnen bieden bij de jonge ouders. Dit vraagt om een specifieke aanpak, omdat de jonge ouders in een korte tijd veel stappen naar zelfstandigheid moeten ondernemen. Zij hebben daarbij in eerste instantie vooral problemen met het vinden van informatie en advies. Daarbij ontstaan er vaak problemen bij het regelen van directe (praktische) hulp ten aanzien van zelfstandige huisvesting of opvang, financiën, mogelijkheden om school af te maken en/of werk te vinden, kinderopvang en opvoedingsondersteuning.

Op langere termijn is het belangrijk dat hulp en steun aan de jonge ouders gericht is op zelfredzaamheid, ontwikkelen van een positief zelfbeeld, opbouwen van een sociaal netwerk, leren van opvoedingsvaardigheden en de juiste plek weten te vinden voor steun of hulp (Keinemans, 2010).

Voor de jonge moeders levert het moederschap niet alleen beperkingen en problemen op, maar kan het ook een positief keerpunt in hun leven zijn. Wanneer ze moeder worden, krijgen ze meer structuur in hun leven, worden ze serieuzer en groeit hun verantwoordelijkheidsgevoel. Ondanks dat ze veel moeten opgeven, zouden ze hun kind niet willen missen. Wel geven veel moeders aan dat het ouderschap later had mogen komen (Nederlands Jeugdinstituut, 2014).

Functies sociaal netwerk

Het sociale netwerk kan vijf functies hebben waar de jonge ouders veel baat bij kunnen hebben: praktische ondersteuning, psychologische/emotionele ondersteuning, een normatieve functie en informatieve ondersteuning (Baartman, 2010). Bij praktische ondersteuning doen ouders of kinderen een beroep op mensen in hun omgeving voor praktische zaken zoals voor een oppas, huishoudelijke hulp of een klus in huis. Wanneer er een hecht sociaal netwerk is, is het gemakkelijker om hulp te vragen of anderen steun te bieden. Een sterk netwerk kan de ouders ook psychologische of emotionele steun bieden. Mensen kunnen een luisterend oor bieden en geven de ouders waardering. Emotionele ondersteuning versterkt het psychische welbevinden, de ouders weten dat zij geliefd en gewaardeerd zijn en dat er voor ze gezorgd wordt wanneer dit nodig is (Baartman, 2010). Dit kan ertoe leiden dat de ouders zich goed voelen, waardoor ze zelf ook meer in staat zijn om mensen in hun omgeving te ondersteunen. De normatieve functie van het sociale netwerk houdt in dat de ouders te maken hebben met een voorbeeldfunctie die ze voor elkaar hebben. Door een deel uit te maken van een groep, leren ouders en de kinderen de gewoonten en gedragscodes die bij een groep horen. De laatste functie is de informatieve ondersteuning. De ouder kan vragen hebben over opvoeding of de ontwikkeling van het kind, waarbij het sociale netwerk een rol kan spelen door hen hierin te ondersteunen (Bartelink en Verheijden, 2015).

Behoeften jonge ouders

Uit onderzoek blijkt dat jonge moeders vooral behoefte hebben aan hulp bij het voortzetten van een opleiding, het opvoeden van hun eerste kind en financiën (Baart en Keinemans 2007). Vooral financiële problemen hebben grote gevolgen omdat dit samengaat met problemen op andere leefgebieden. Jonge ouders die weinig mensen hebben om op terug te vallen hebben relatief vaker behoefte aan hulp. Uit het onderzoek van Gesell en Van Dijk (2010) komt naar voren dat jonge vaders vooral concrete hulp nodig hebben, zoals ondersteuning bij het vinden van een huis en werk. Doordat er voor vaders minder hulp beschikbaar is dan voor jonge moeders, is de drempel om hulp te vragen voor hen hoger.

Uit onderzoek (De Rijck, 2008) blijkt dat moeders over het algemeen als de grootste steunverleners worden gezien. Ook schoonouders, en dan vooral de schoonmoeder, geven veel steun. Goede steun uit informele netwerken, voornamelijk van moeders, blijkt cruciaal te zijn voor tienermoeders (Nederlands Jeugdinstituut, 2014).

Effecten van een gebrekkig sociaal netwerk bij gezin

Sociale steun wordt als grote waarde gezien om de negatieve consequenties van jong moederschap te keren. Er lijkt een positieve invloed uit te gaan van de aanwezigheid van steunende netwerken op: stress, de maatschappelijke perspectieven van de jonge ouders, de ontwikkelingskansen van de kinderen, ouder-kindrelatie en ouderschapsstijl.

Voor een jonge ouder is het leven niet altijd eenvoudig, omdat zij tegelijkertijd twee fases doorlopen. Ze zijn een ouder en tegelijkertijd moeten ze ook volwassen worden. Dit kan soms

een moeilijke combinatie zijn. Het ouderschap kan nadelige gevolgen hebben voor de jonge moeder. Zo kan het zijn dat ze de opleiding niet afmaken en veel stress ervaren. Het ouderschap kost veel tijd en hierdoor is het moeilijker om de sociale contacten goed te onderhouden. Er zijn een aantal risicofactoren die vooral bij jonge moeders spelen zoals; een laag opleidingsniveau, het ontbreken van een steunend sociaal netwerk of steunende partner, maar ook de (ongewenste) zwangerschap en het ervaren van een hoge mate van ouderlijke stress. De problemen die een jonge moeder kan ervaren, kunnen gevolgen hebben voor het kind. De kinderen van jonge ouders kunnen een verhoogd risico hebben op opgroeien in armoede, het slachtoffer worden van mishandeling en verwaarlozing, emotionele- en gedragsproblemen en het hebben van minder gunstige ontwikkelingskansen (Oudhof, Zoon, Steege, 2013).

3.2 Deelvraag 2

Welke behoeften hebben de jonge ouders en professionals tot het betrekken van het sociale netwerk bij de ondersteuning?

Deelvraag twee is beantwoord met behulp van de resultaten van de enquêtes die afgenomen zijn onder de jonge ouders en de professionals binnen het S-OJO. De uitkomsten worden weergegeven in grafieken, bij iedere grafiek wordt een toelichting gegeven. Aan de hand van de resultaten kan worden bepaald wat de behoeften zijn tot het betrekken van het sociale netwerk. De enquête van zowel de jonge ouders als professionals is toegevoegd in bijlage 1. De ruwe data van de enquêteresultaten zijn op te vragen bij de onderzoeker.

Respons jonge ouders

Er zijn 18 deelnemers benaderd om de enquête in te vullen. Alle 18 deelnemers hebben de enquête ingevuld toen zij aanwezig waren bij verschillende bijeenkomsten die bij het ontmoetingscentrum waren georganiseerd.

Achtergrondinformatie

Aan de enquête hebben 18 respondenten deelgenomen in de leeftijdscategorie 18 jaar t/m 27 jaar. Hiervan zijn er 9 die deelnemen aan de jonge moedergroep onder de 23 jaar en 9 respondenten die deelnemen aan de 23+ groep.

Bij het ontmoetingscentrum zijn er 11 respondenten die 0 tot 1 jaar actief zijn bij het deelnemen van activiteiten, 5 respondenten 2 tot 3 jaar en daarnaast zijn er 2 respondenten die 4 tot 5 jaar actief zijn.

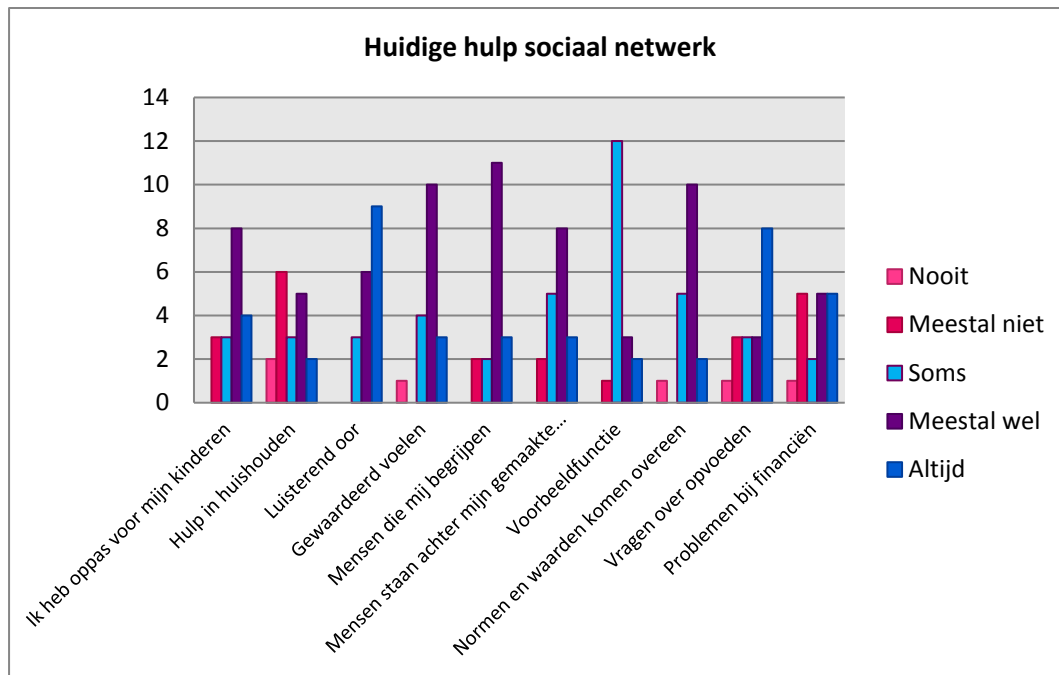
Van de 18 respondenten woont er 1 bij haar ouders, 5 wonen alleen en 12 respondenten wonen samen met hun partner.

Als dagbesteding gaan er 4 respondenten naar school, 4 respondenten geven aan een baan te hebben, 6 zijn huismoeder, 2 respondenten zijn werkloos en 2 ontvangen een uitkering.

Het huidige sociale netwerk van de jonge ouders

In de enquête zijn de deelnemers gevraagd om aan te geven in hoeverre zij hulp krijgen vanuit hun huidige sociale netwerk. Er zijn vragen opgesteld vanuit de vijf functies die het sociale netwerk kan hebben. Deze functies zijn; praktische ondersteuning, psychologische/emotionele ondersteuning, een normatieve functie en informatieve ondersteuning.

In figuur 1 is te zien dat de jonge ouders geven aan dat ze over het algemeen (meestal wel) hulp krijgen vanuit hun sociale netwerk. Verder heeft één respondent aangegeven zich niet gewaardeerd te voelen, de waarden en normen niet overeenkomen met haar sociaal netwerk, niemand heeft om vragen te stellen over de opvoeding of hulp krijgt bij problemen met financiën. De helft van de respondenten geeft aan dat ze altijd iemand in hun netwerk hebben die een luisterend oor kan bieden en acht geven aan dat ze altijd iemand in hun sociale netwerk hebben die hen kan helpen bij vragen over opvoeding.

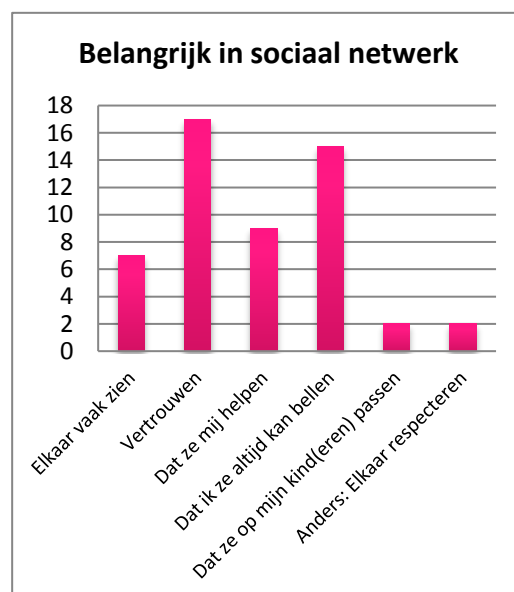
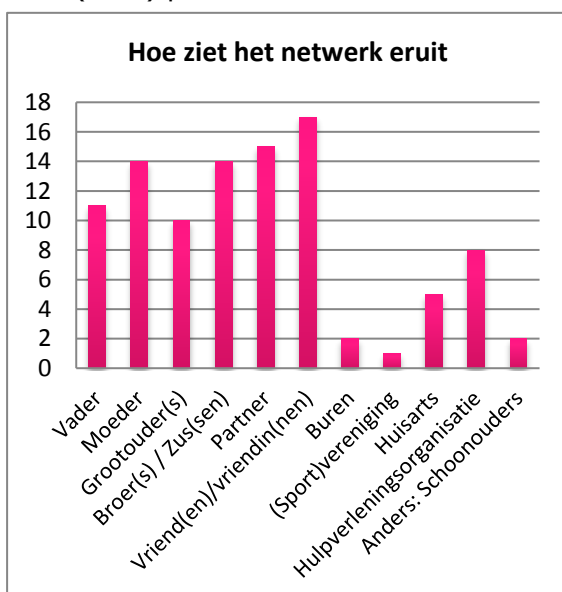
Figuur 1:
Huidige hulp
sociaal
netwerk

Hoe ziet het sociale netwerk eruit en wat is hierin belangrijk voor de jonge ouders.

In figuur 2 is af te lezen hoe het sociale netwerk er van de jonge ouders over het algemeen uitziet. Er is te zien dat 17 respondenten aangeven dat ze vriend(en)/vriendin(nen) in hun sociaal netwerk hebben. Wat verder af te lezen is, is dat één respondent aangeeft geen vrienden/vriendinnen te hebben, de respondent geeft aan dat ze alleen haar partner, vader en schoonmoeder in haar sociale netwerk heeft. Van de 18 respondenten zijn er 15 die hun partner in hun netwerk hebben.

Er zijn acht respondenten die een hulpverleningsinstantie in hun netwerk hebben zitten. Er zijn twee respondenten die aangeven burens in hun netwerk te hebben en één geeft aan een (sport)verenigingen in het sociale netwerk te hebben. Er zijn twee respondenten die hebben aangegeven dat de schoonouders zich ook in het sociale netwerk bevinden.

Wat de respondenten belangrijk vinden in het sociale netwerk (figuur 3) is vertrouwen (17 respondenten) en dat ze hen altijd kunnen bellen (15 respondenten). Er zijn twee die aangeven dat ze het belangrijk vinden dat er respect voor elkaar is en dat het sociale netwerk op hun kind(eren) past.

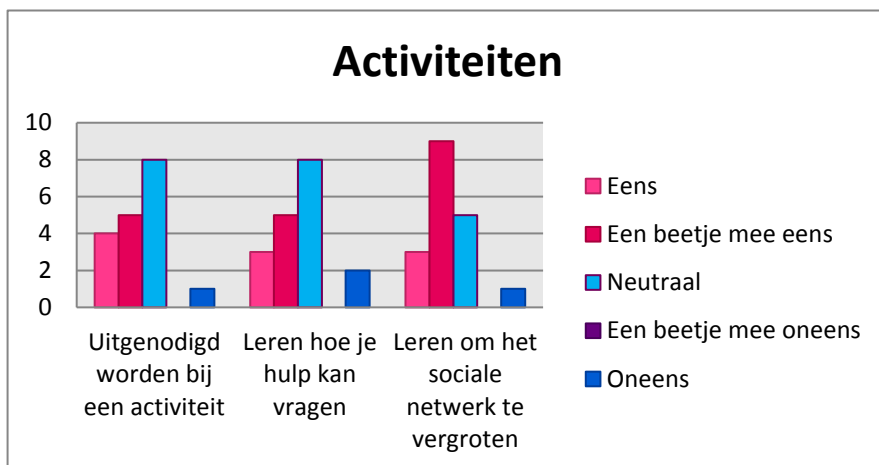
Figuur 2: Hoe ziet het netwerk eruit.

Figuur 3: Belangrijk in het sociaal netwerk

Activiteiten

Op de vraag of het sociale netwerk meer uitgenodigd moet worden bij activiteiten die binnen het S-OJO worden aangeboden, geven de meeste respondenten aan hier neutraal over te zijn. Vijf zijn het hier een beetje mee eens, vier volledig en één zegt het hiermee oneens te zijn.

Tijdens de activiteiten leren hoe je hulp kan vragen, geven acht respondenten aan dat ze hier neutraal over zijn. Vijf zijn het hier een beetje mee eens, drie geven aan het hier mee eens te zijn en twee geven aan dit niet te willen. Om te leren hoe ze het sociale netwerk kunnen vergroten geeft de helft van de respondenten aan het hier een beetje mee eens te zijn, drie zijn het hier volledig mee eens, vijf staan hier neutraal in en één geeft aan het hiermee oneens te zijn. Zie figuur 4 voor de resultaten.

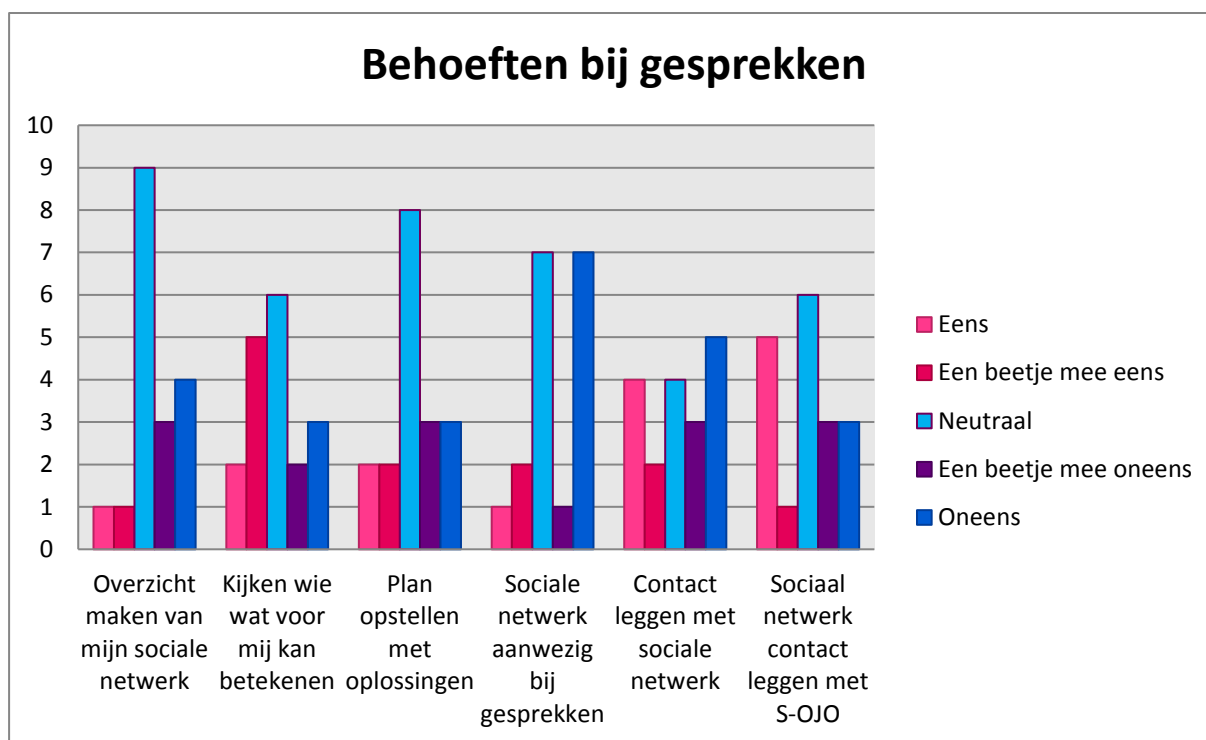

Figuur 4: Activiteiten

Welke behoeften hebben de jonge ouders bij gesprekken

Tijdens de enquête is er de vraag gesteld waar de respondenten behoefte aan hebben tijdens de gesprekken die er gevoerd worden met de desbetreffende contactpersoon van de jonge ouder. Er zijn verschillende stellingen aan hen voorgelegd waarbij ze konden aangeven in welke mate zij het hiermee eens waren. Over het algemeen staan de respondenten neutraal tegenover de stellingen (zie figuur 5). Er is te zien dat er zeven respondenten aangeven dat ze neutraal tegenover de vraag staan of het sociale netwerk aanwezig mag zijn bij de gesprekken, zeven zeggen het hiermee oneens te zijn en dit niet te willen, één geeft aan het hier mee eens te zijn, twee zijn het er een beetje mee eens en één is het er een beetje mee oneens.

Op de vraag of de contactpersonen van de respondenten contact mogen leggen met het sociale netwerk, zijn er vijf die het hiermee oneens zijn, vier die het hier wel mee eens zijn en vier staan hier neutraal in. Op de vraag of het sociale netwerk van de respondent contact met het S-OJO mogen leggen, geven er vijf aan het hier mee eens te zijn, drie geven aan het oneens te zijn en zes staan hier neutraal in.

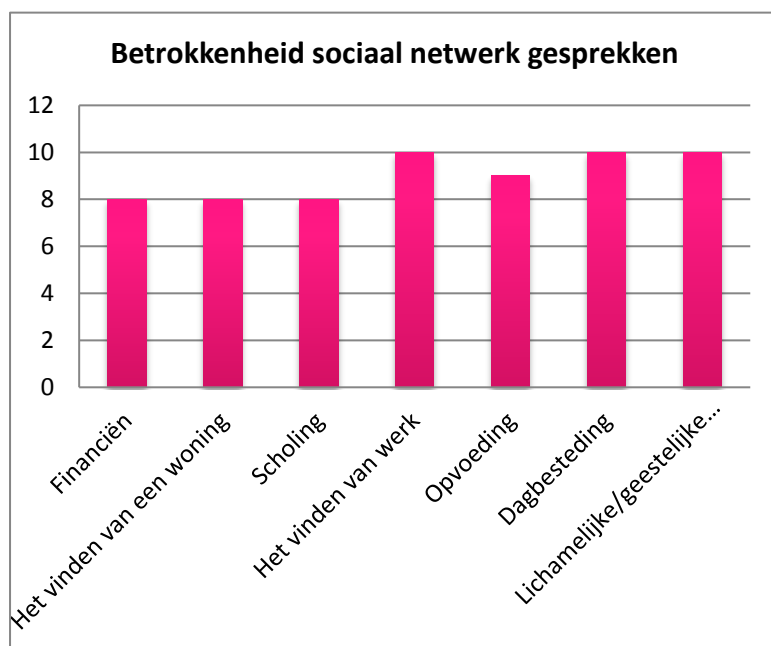

Figuur 5:

behoeften bij gesprekken

De betrokkenheid van het sociale netwerk bij gesprekken

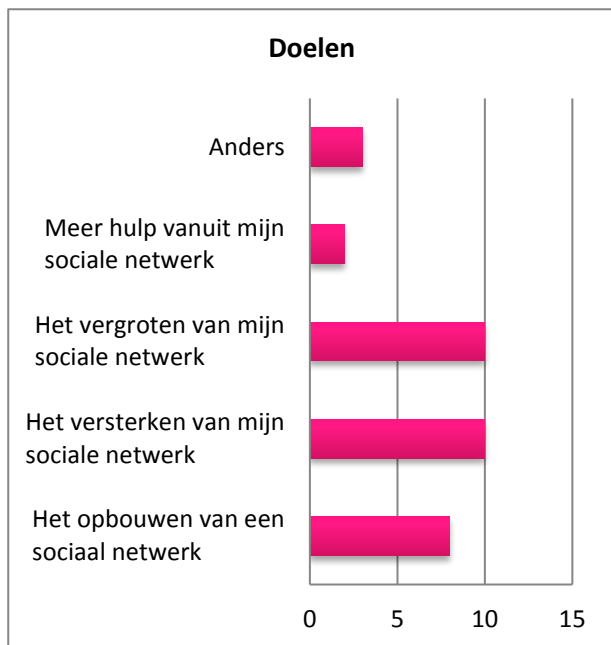
Aan de respondenten is gevraagd bij welke gespreksonderwerpen het sociale netwerk betrokken mag worden, meerdere antwoorden waren hierbij mogelijk. In figuur 6 is te zien dat er acht respondenten zijn die aangeven dat ze het sociale netwerk willen betrekken bij gesprekken over financiën, het vinden van een woning en scholing. Er zijn tien respondenten die dit willen bij het vinden van werk en dagbesteding en lichamelijke/geestelijke gezondheid. Daarnaast geven negen aan het netwerk te willen betrekken bij de gesprekken over opvoeding. Er zijn vier respondenten die geen antwoord hebben gegeven en als toelichting hebben aangegeven dat dit niet hoeft.

Figuur 6: Betrokkenheid sociaal netwerk gesprekken

Doelen die de jonge ouders graag zouden willen bereiken met behulp van het S-OJO.

Aan de respondenten is gevraagd welke doelen zij zouden willen bereiken met behulp van het S-OJO. In figuur 7 geven twee respondenten aan meer hulp te willen vanuit het sociale netwerk, tien geven aan dat ze hulp willen bij het vergroten en versterken van het sociale netwerk en acht geven aan dat ze hulp willen bij het opbouwen van het sociale netwerk. Er is één respondent die aangeeft meer informatie te willen opdoen binnen het S-OJO. Van de 18 respondenten zijn er 2 die geen doelen hebben aangegeven. Zij geven aan dat ze tevreden zijn over hun sociale netwerk.

Figuur 7: Doelen

Respons professionals

Om erachter te komen wat de behoeften van de professionals zijn, zijn er vier professionals benaderd om een enquête in te vullen. Alle vier de professionals hebben de enquête ingevuld. In de enquête zijn er vragen gesteld over hoe er tot nu toe systeemgericht gewerkt wordt, wat zij graag zouden willen binnen het systeemgericht werken en hoe dit toegepast kan worden bij de ondersteuning die er geboden wordt aan de jonge ouders.

Achtergrondinformatie

Aan de enquête hebben vier professionals deelgenomen die bij het Stedelijk Ontmoetingscentrum Jonge Ouders werkzaam zijn. Van deze vier professionals werken er twee als sociaal werker, één als maatschappelijk werker en één als sociaal werker/manager.

Op de vraag of de professionals scholing hebben gehad over systeemgericht werken, geven drie aan dat zij dit hebben gehad en één heeft een beetje scholing gehad. Er zeggen twee dat zij op de hoogte zijn van de literatuur over systeemgericht werken en twee geven aan een beetje op de hoogte te zijn.

Op de vraag of het systeemgericht werken al toegepast wordt in de praktijk geven drie aan dat het soms gebeurt en één zegt dat dit niet gebeurt. Als toelichting wordt er geschreven dat het sociale netwerk tijdens de intake in kaart wordt gebracht, door hen te vragen wie zich in het netwerk bevindt. Wanneer er een "jonge" jonge ouder voor een intake komt, worden de ouders weleens uitgenodigd om hierbij aanwezig te zijn en worden deze ook meer betrokken bij de ondersteuning. Daarnaast lijkt het eenvoudiger te zijn om de partner bij de ondersteuning te betrekken dan de andere personen uit het systeem. Het systeem krijgt wel regelmatig de gelegenheid om mee te komen naar lunchbijeenkomsten en overige activiteiten.

Meerwaarde van het sociale netwerk betrekken bij de ondersteuning volgens de professionals:

Er wordt door de professionals aangegeven dat er veel jonge ouders zijn die (vrij) eenzaam zijn. Deze jonge ouders ervaren de problematiek vaak zwaarder omdat ze (bijna) niemand hebben om op te leunen. De professionals geven aan dat de jonge moeders worden beïnvloed door het systeem, zowel in ouder/kind- als partnerrelatie. Relaties beïnvloeden elkaar continu volgens één professional. Het kennen van het systeem kan volgens hen ook bepaald gedrag verklaren van de jonge moeder zelf. Het komt geregeld voor dat de beleving van de hulpvraag door de jonge ouder en de beleving van het netwerk niet altijd overeen komen geeft één respondent aan. Dat de jonge ouder 'probleemeigenaar' is van de hulpvraag wordt door het netwerk in deze situaties niet altijd geaccepteerd.

Het betrekken van het netwerk geeft inzicht en kennis volgens de professionals, waardoor het op maat bieden van ondersteuning wellicht beter wordt. Wanneer het netwerk fysiek betrokken wordt binnen het S-OJO en de moeders, vaders en andere familieleden uitgenodigd worden, zou dit meer inzicht kunnen geven in het systeem waarin de jonge ouder leeft of in het verleden heeft geleefd. Deze informatie zou volgens de professionals weer een diepere laag aan de ondersteuning kunnen geven. Wanneer het netwerk betrokken wordt, zouden de jonge ouders meer steun kunnen ervaren. Dit kan ze zekerder maken in hun rol als ouder. Daarnaast weet het systeem dan ook waar de jonge ouder "aan werkt" volgens de professionals en kan het sociale netwerk ze mogelijk makkelijker ondersteunen.

Krijgen de jonge ouders volgens de professionals steun vanuit het sociale netwerk en hebben zij hier voldoende zicht op:

Of de jonge ouders voldoende steun krijgen verschilt per jonge ouder. Volgens de professionals heeft de één veel steun en de ander nauwelijks. Ze geven aan te denken dat de jonge ouders op een bepaalde manier steun krijgen vanuit hun netwerk. Soms meer dan ze zelf waarschijnlijk beseffen, zegt een professional. Of hier voldoende zicht op is bij de professionals, verschilt ook per jonge ouder, omdat een jonge ouder bepaalt wat hij of zij wel of niet verteld. De informatie komt vanuit het perspectief van de jonge ouder. Dit hoeft niet altijd de waarheid te zijn, geeft 1 aan. Daarnaast vinden de professionals dat er nog te weinig aandacht wordt besteed aan het sociale netwerk, dit maakt het ook dat er weinig zicht op is.

Behoeft aan meer scholing:

Alle vier de professionals geven aan dat ze graag meer scholing zouden willen ontvangen. Zo zouden ze graag meer op de hoogte willen zijn over de ontwikkelingen ten aanzien van het systeemgericht werken op dit moment en hoe ze dit het beste kunnen integreren binnen de organisatie. Deze kennis kunnen ze dan gebruiken bij de scholing die zij geven aan de studenten die binnen het S-OJO stage lopen.

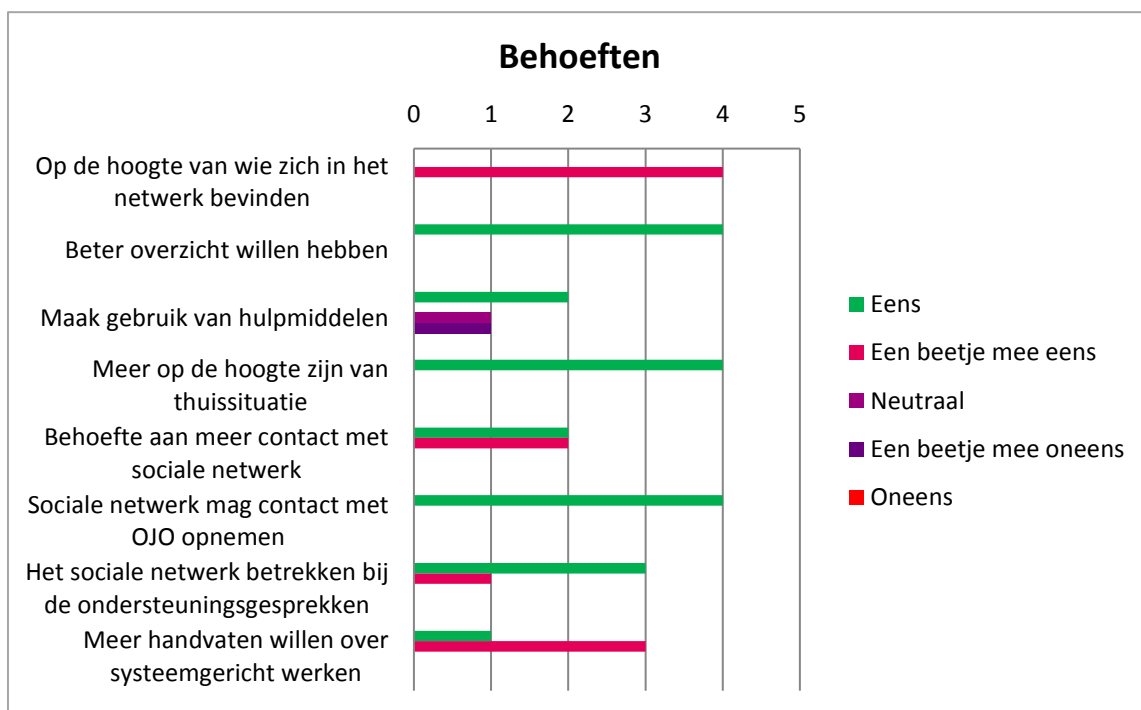
Verdere opmerkingen over de systeemgerichte werkwijze bij het S-OJO:

De professionals geven aan dat ze het prettig zouden vinden als het systeemgericht werken meer naar voren komt bij de ondersteuning die er geboden wordt. Volgens hen mag er meer gebruik worden gemaakt van de tools die er op dit moment zijn om het sociale netwerk in kaart te brengen. Ze zeggen dat hier nog te weinig gebruik van wordt gemaakt tijdens intakes en vervolgesprekken.

Behoeften

In de enquête zijn verschillende vragen gesteld op het gebied van systeemgericht werken, hierbij kijkende naar de behoeften van de professionals. In figuur 8 worden de resultaten weergegeven van de vragen die zijn gesteld.

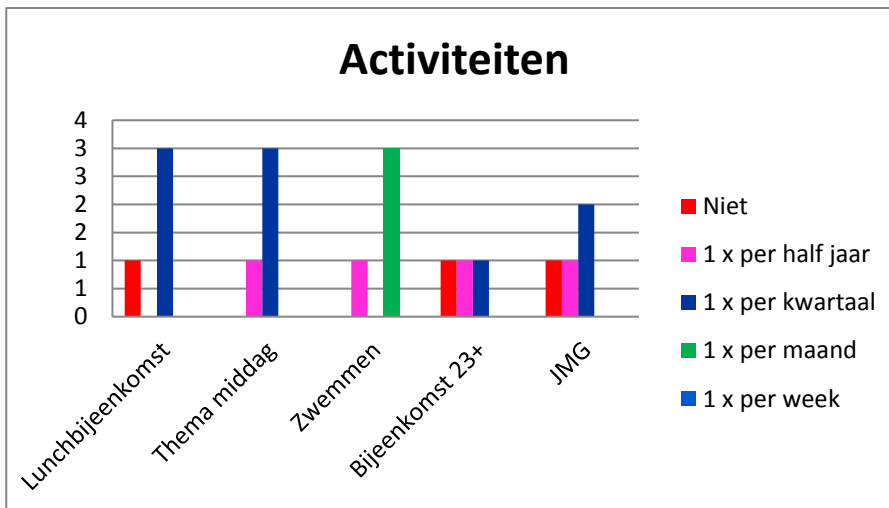
De professionals geven aan redelijk op hoogte te zijn van het sociale netwerk waarin de jonge ouders zich in bevinden, maar zouden hier wel een beter overzicht van willen. Om het netwerk in kaart te brengen geven twee professionals aan dat ze hierbij hulpmiddelen gebruiken, één geeft aan dit niet echt te doen en één geeft aan hier neutraal in te staan omdat deze professional niet meer in de uitvoering zit. De professionals geven allemaal aan dat ze graag meer op de hoogte zouden willen zijn van de thuissituatie, meer behoefte hebben aan contact met het sociale netwerk, hen graag meer zou willen betrekken bij de ondersteuningsgesprekken die gevoerd worden en meer handvaten zouden willen hebben voor het systeemgericht werken. Het sociale netwerk mag van alle professionals contact opnemen met het S-OJO.

Figuur 8: behoeften

Activiteiten

Op de vraag of de professionals het sociale netwerk meer zou willen betrekken bij de activiteiten die worden georganiseerd binnen het S-OJO, is er één professional die hierop "ja" zegt, de overige 3 geven aan dit soms te willen. In figuur 9 wordt weergegeven in welke frequentie de professionals het netwerk zouden willen betrekken bij de activiteiten.

Figuur 9: activiteiten

Ideeën tot het optimaliseren van het betrekken van het sociale netwerk bij de ondersteuning:

Volgens de professionals liggen er tools waarmee gewerkt kan worden om het sociale netwerk in kaart te brengen, maar worden de medewerkers nog niet voldoende gestimuleerd om hiermee te gaan werken. Het zou een bepaalde 'mindset' moeten worden om meer ondersteuning en begeleiding uit het netwerk te halen om de jonge ouder verder te helpen. Daarnaast geven professionals aan dat het sociale netwerk meer betrokken zou kunnen worden bij de bijeenkomsten. Hierbij wordt er volgens hen niet alleen maar naar het netwerk gevraagd, maar wordt er ook ingezet op het meenemen van het netwerk. Hierbij moet er wel gekeken worden naar een evenwicht in hoeverre het netwerk wordt betrokken, zegt een professional, want wanneer jonge ouders het netwerk meeneemt kan er bij andere jonge ouders minder openheid zijn om hun eigen mening te geven.

3.3 Deelvraag 3

Hoe wordt het sociale netwerk betrokken bij de ondersteuning vanuit Wijkteam Zuid-Oost en Jeugdhulp Friesland?

Deelvraag drie is beantwoord aan de hand van interviews met in totaal 3 respondenten van de volgende organisaties: Wijkteam Zuid-Oost en Jeugdhulp Friesland. De verkregen informatie vanuit de organisaties zal worden meegenomen in de aanbevelingen voor het S-OJO. De uitgewerkte topiclijsten en gecodeerde transcripten van de interviews zijn opgenomen in bijlage 2.

Betekenis, functie en het belang van een sociaal netwerk volgens de respondenten.

Het sociale netwerk wordt volgens respondent één en drie gezien als een vangnet voor de mensen waar ze op terug kunnen vallen. Dit kunnen goede burens zijn, familie zoals opa's & oma's, ooms & tantes, neven & nichten, broers & zussen, vrienden & vriendinnen en iedereen die dicht bij hen staan. Ze geven aan dat een sociaal netwerk een grote rol speelt en veel kan betekenen voor de cliënt. Zo kunnen burens heel praktisch zijn en zouden vaders/moeders of opa's/oma's van de kinderen op de andere vlakken ondersteunend zijn. Met andere vlakken worden psychologische, emotionele, normatieve en informatieve steun bedoeld. Een sociaal netwerk is volgens hen van belang, omdat de cliënt anders in een isolement raakt en dit zou een invloed kunnen hebben op de kinderen. Zij kunnen het sociaal emotioneel gezien moeilijk hebben. Dit kan zich volgens respondent 1 uiten in het niet durven vragen te stellen in de klas, hulp durven vragen aan anderen en het in contact zijn met vriendjes en vriendinnetjes op school. Kinderen zien hun ouders als voorbeeld, nemen gedrag over en wanneer er weinig tot geen sprake is van een sociaal netwerk en geïsoleerd zijn, bestaat er een kans dat de kinderen ook in een soort van isolement raken.

Het in kaart brengen van het sociale netwerk

De twee respondenten van het jeugd- en gezinsteam geven aan dat wanneer ze bij een gezin komen, er eerst gekeken wordt naar het sociale netwerk. Dit wordt volgens hen in kaart gebracht door te vragen wie er in het sociale netwerk zit en hier een spin van te maken. De drie respondenten geven aan dat wanneer het netwerk in kaart wordt gebracht op papier, dit overzichtelijker is voor de mensen. Op dat moment beseffen ze dat ze meer mensen om zich heen hebben dan ze in eerste instantie dachten. Respondent één geeft aan dat wanneer het sociale netwerk in kaart wordt gebracht ze veel doorvragen. Respondent drie geeft aan dat ze gebruik maken van een genogram om het netwerk in kaart te brengen. De respondent zegt dat hiermee duidelijk wordt wie de steunbronnen zijn in het netwerk en hierdoor kan er inzicht worden verkregen in de grootte van het sociale netwerk.

Vergroten en opbouwen van het sociale netwerk

De drie respondenten geven aan dat ze tijdens hun werk wel eens in aanraking komen met een gezin die weinig mensen in hun sociale netwerk hebben. Wanneer het een jonge ouder betreft die ondersteunt wordt door respondent één of twee, wordt deze doorgestuurd naar het S-OJO om daar in contact te komen met leeftijdsgenoten die in dezelfde situatie zitten. Wanneer het volgens hen om oudere gezinnen gaat of jonge ouders die niet naar het S-OJO willen, wordt er een vrijwilliger gezocht binnen Humanitas. De respondenten leggen uit dat er via Home Start (Humanitas) een maatje wordt geregeld voor het gezin die helpt bij het vergroten van het sociale netwerk. Dit wordt bij alle drie de respondenten toegepast. Ze leggen uit dat de ouder op deze manier letterlijk de wijk weer in wordt getrokken om het sociale netwerk weer wat te vergroten. Als toch blijkt dat er een aantal mensen zich in het netwerk bevinden, wordt er volgens de respondenten gekeken hoe dit netwerk verder opgebouwd kan worden. Dit wordt volgens hen gedaan door vragen te stellen zoals; wie zitten er nu in je netwerk, met wie kan de band weer wat sterker gemaakt worden en zou daar meer contact in gezocht kunnen worden? Er wordt gekeken naar de behoefte, de mogelijkheden en naar wat de ouder leuk vindt. Vanuit daar kan er gekeken worden wat mee zou helpen om het netwerk te verbreden en op te bouwen.

Waar het sociale netwerk nog meer door vergroot zou kunnen worden volgens de respondenten is door de ouders het advies te geven om zich aan te laten melden bij een sportvereniging, via Social media weer meer contact leggen met mensen of het doen van vrijwilligerswerk. Volgens respondent twee krijgen veel mensen en ook jonge ouders een uitkering. Nu Nederland een participatiemaatschappij is geworden, moeten mensen iets doen voor hun uitkering en dat is door vrijwilligerswerk te doen. Door dit werk te doen komen de (jonge) ouders ook met andere mensen in contact waar ze iets mee op zouden kunnen bouwen. Daarbij geeft respondent twee aan dat ze mensen op deze manier echt weer met elkaar proberen te verbinden.

Hulp vragen en het betrekken van het sociale netwerk

Het sociale netwerk om hulp vragen is niet altijd even makkelijk geven de respondenten aan. Het gevoel van schaamte speelt hierin een grote rol volgens respondent één. Ze hebben er volgens respondent één moeite mee om zich open te stellen naar andere mensen en zich kwetsbaar op te stellen op het moment dat er om hulp gevraagd moet worden. Vooral de jonge moeders geeft respondent één aan, zij laten niet graag zien dat ze dingen niet voor elkaar hebben of dat ze hulp moeten vragen aan wie dan ook in hun omgeving. Het is voor de jonge ouder een hele impact op het leven en er verandert veel.

Volgens de drie respondenten is praktische ondersteuning bij veel gezinnen nodig en dan vooral op het gebied van financiën, het zoeken van werk en of een woning. De respondenten

geven aan dat het vragen naar hulp zoveel mogelijk wordt gestimuleerd bij de gezinnen/mensen waarbij er gewerkt wordt. Ze geven hierbij aan dat mensen het zelf niet zo snel meer bedenken dat ze de burens kunnen vragen en proberen de mensen zoveel mogelijk weer met elkaar te verbinden. Zo wordt er volgens respondent één en twee gekeken of de burens ook iets kunnen betekenen en als het lastig is om hulp te vragen, dan zet de gezinswerker de eerste stap. Wanneer de (hulp)vraag aan de burens wordt gesteld, wordt er volgens respondent één positief gereageerd en staan zij er voor open om te helpen. De respondenten één en twee geven aan dat wanneer de eerste stap in het contact gezet is, het vaak makkelijker is voor de hulpvrager om de volgende keer weer om hulp te vragen.

Scholing

De respondenten geven aan dat ze binnen hun werk af en toe aan deskundigheidsbevordering doen. Respondent drie geeft aan dat er weleens een refereeravond is, dit kan gaan over bijvoorbeeld Community Support of Home Start van Humanitas. Home Start wordt vaak ingeschakeld om het netwerk te vergroten van de cliënten volgens de drie respondenten.

Ideeën tot het betrekken van het sociale netwerk bij het S-OJO

Om het sociale netwerk meer bij het ontmoetingscentrum te betrekken wordt er door de respondenten het advies gegeven om de partners en/of opa's en oma's eens bij activiteiten uit te nodigen. De respondenten geven aan dat op deze manier het sociale netwerk meer bekend wordt met de organisatie en de medewerkers van het S-OJO een beter beeld kunnen creëren van het sociale netwerk. De respondenten zeggen dat wanneer de jonge ouders iemand uit hun sociale netwerk meenemen, er ook gelijk gekeken kan worden wie het meest betrokken is bij de desbetreffende jonge ouder. Het uitnodigen van het sociale netwerk zou dan meerdere keren herhaalt moeten worden volgens respondent één, zodat het op een gegeven moment normaal wordt dat zij meekomen en dat er ook contact kan worden onderhouden met het sociale netwerk en andersom. Hier moet dan wel toestemming voor gevraagd worden aan de jonge ouders zeggen respondent één en twee.

Daarnaast kan er volgens de respondenten aan de ouders gevraagd worden wie het allerbelangrijkste is in hun leven. Dit zouden dan hun kindje en/of partner kunnen zijn, maar het zou ook iemand anders kunnen zijn. Er zouden meer gesprekken gevoerd kunnen worden omtrent het sociale netwerk volgens de respondenten. Dit om de jonge ouders bewust te maken van het feit dat ze een sociaal netwerk hebben en deze kunnen inschakelen wanneer ze hulp nodig hebben.

Hoofdstuk 4: Conclusie, discussie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk zal antwoord worden gegeven op de hoofdvraag. Vanuit dit antwoord zullen er een aantal aanbevelingen worden gedaan voor het S-OJO en een vervolgonderzoek. Ten slotte zal er teruggeblikt worden op het verloop van het onderzoek in de paragraaf discussie.

4.1 Conclusie

In deze conclusie wordt antwoord gegeven op de hoofdvraag van dit onderzoek: **Hoe kan het sociale netwerk betrokken worden bij de ondersteuning van de jonge ouders binnen het S-OJO Leeuwarden?**

Om deze vraag te kunnen beantwoorden is er allereerst onderzoek gedaan naar wat een sociaal netwerk is en wat hiervan het belang is voor jonge ouders. Vervolgens is er gekeken naar wat de behoeften van de jonge ouders en professionals zijn tot het betrekken van het sociale netwerk bij de ondersteuning. Tot slot is er onderzocht hoe andere organisaties het sociale netwerk betrekken bij de ondersteuning die zij bieden en welke aanbevelingen dit oplevert voor het S-OJO.

Conclusie

Een sociaal netwerk bestaat uit familieleden, vrienden, kennissen, connecties door werk of studies en relaties die resulteren uit participatie in formele of informele organisaties. Bij de jonge ouders bestaat dit volgens de literatuur voornamelijk uit vrienden, (schoon-)ouders en lotgenoten met wie ze in contact komen via speciale groepen en internet. Uit de enquête met de jonge ouders komt naar voren dat zij voornamelijk hun partner, vrienden en vriendinnen en directe familie in hun sociale netwerk hebben zitten. Dit komt redelijk overeen met de gevonden literatuur.

Volgens de literatuur is de aanwezigheid van een sociaal netwerk een beschermende factor voor ouders en kinderen en daardoor van belang. Ouders zijn meer ontspannen in de opvoeding, hebben meer zelfvertrouwen en gaan positievere relaties aan met hun kinderen wanneer er sprake is van een goed sociaal netwerk. Wanneer gezinnen praktische en emotionele ondersteuning krijgen, kunnen zij meer aan.

Het sociale netwerk kan vijf functies hebben, waar de jonge ouders veel baat bij kunnen hebben. Deze functies zijn; praktische ondersteuning, psychologische/emotionele ondersteuning, een normatieve functie en informatieve ondersteuning (Baartman, 2010). Wanneer er een hecht sociaal netwerk is, is het makkelijker om hulp te vragen of anderen steun te bieden. Zo kan er beroep gedaan worden op mensen uit de omgeving voor praktische zaken, zoals op elkaars kinderen passen, elkaar een luisterend oor bieden en elkaar ondersteunen wanneer ze vragen hebben over de opvoeding of ontwikkeling van het kind. Met het oog op de resultaten van de enquête kan gesteld worden dat jonge ouders over het algemeen hulp ontvangen van hun sociale netwerk op deze vijf functiegebieden.

In de enquête wordt aangegeven dat er geen behoefte is bij de jonge ouders om een overzicht te maken van hun sociale netwerk. Echter geven ze wel aan de behoefte te hebben om samen met de medewerkers van het S-OJO te kijken wie wat voor hen zou kunnen betekenen in verschillende situaties. Om het sociale netwerk te betrekken bij de gesprekken die kunnen gaan over één van de acht leefgebieden, geven de meesten aan dit niet te willen. Opvallend is dat later in de enquête een groot aantal aangeeft dat ze het netwerk wél bij verschillende gesprekken zouden willen betrekken. Hieruit zou opgemaakt kunnen worden dat er toch wel degelijk behoefte is om het netwerk te betrekken bij deze ondersteuningsgesprekken.

Verder geven de jonge ouders aan dat ze graag met behulp van het S-OJO een sociaal netwerk willen opbouwen. Dit zou kunnen betekenen dat er toch een aantal zijn die nog niet tevreden zijn met hun huidige sociaal netwerk. Daarnaast geven ze aan dat ze het sociale netwerk graag zouden willen vergroten en versterken. Hier zou meer aandacht aan kunnen worden besteed tijdens de activiteiten die bij het S-OJO worden aangeboden.

De professionals hebben aangegeven dat het sociale netwerk voor een deel wel in kaart wordt gebracht tijdens de intakegesprekken, maar hier verder niks mee wordt gedaan.

Er liggen echter wel verschillende tools die zij zouden kunnen gebruiken bij het in kaart brengen van het gehele sociale netwerk van de jonge ouders. Deze tools zijn het "Wie voor wat" schema, de VIP-kaart en het netwerkschema. Het goed in kaart brengen van het sociale netwerk is ook een beginstap bij het sociale wijkteam Zuid-Oost en Jeugdhulp Friesland. Het in kaart brengen zal de professionals ook meer inzicht geven in het sociale netwerk van de jonge ouders. Wanneer er gesprekken zijn met de jonge ouders over één van de acht leefgebieden, kunnen de professionals en medewerkers deze tools gebruiken om te kijken wie hen dan eventueel zou kunnen helpen bij de hulpvraag. De professional of medewerker kan deze persoon uit het sociale netwerk dan betrekken bij de gesprekken en ondersteuning, mits de jonge ouder hiermee akkoord gaat. Daarnaast blijkt uit de enquête dat zowel de jonge ouders als de professionals het sociale netwerk eens in de zoveel tijd zou willen betrekken bij de activiteiten die worden aangeboden bij het S-OJO. Het sociale netwerk zou één keer in het kwartaal uitgenodigd kunnen worden om kennis te maken met het S-OJO en tegelijkertijd kan de professional op een laagdrempelige manier contact leggen met hen.

In de enquête komt verder naar voren dat de professionals over het algemeen kennis hebben over het systeemgericht werken, maar de kennis zou vergroot kunnen worden door hier scholing over te krijgen. Scholing zou gegeven kunnen worden in de vorm van een gastspreker die de medewerkers en professionals van het S-OJO traint/informeert over hoe er systeemgericht gewerkt kan worden. Hiervoor zouden Home Start van Humanitas en Community Support voor gevraagd kunnen worden. Home Start en Community Support worden eens in de zoveel tijd betrokken bij de deskundigheidsbevordering van de professionals van het sociale wijkteam Zuid-Oost en Jeugdhulp Friesland. Daarnaast zetten zij hen regelmatig in bij de ondersteuning die zij bieden aan hun cliënten.

4.2 Aanbevelingen

Naar aanleiding van het onderzoek en de daaruit voortkomende conclusies zijn er aanbevelingen opgesteld. Deze aanbevelingen zijn verdeeld in vier categorieën; namelijk aanbevelingen over het sociale netwerk in kaart brengen, het sociale netwerk betrekken bij de activiteiten, scholing en een vervolgonderzoek.

Sociaal netwerk in kaart brengen

- Als aanbeveling wordt gegeven dat de medewerker(s) binnen het S-OJO, tijdens het kennismakingsgesprek gebruik kunnen maken van de tools die aanwezig zijn binnen de organisatie om het sociale netwerk in kaart te brengen. Dit kan door gebruik te maken van het "Wie voor wat" schema, de VIP-kaart en het netwerkschema. Het overzicht van het sociale netwerk wordt vervolgens bewaard in het dossier van de jonge ouder.
- Het is raadzaam dat wanneer er een ondersteuningsgesprek is over één van de acht leefgebieden, het in kaart gebrachte netwerk bij de hand zal worden genomen. Er kan dan gekeken worden wie van het sociale netwerk ondersteunend kan zijn bij de hulpvraag.
- Als advies wordt gegeven dat er in overleg met de jonge ouder, iemand uit het sociale netwerk kan worden uitgenodigd om bij het ondersteuningsgesprek aanwezig te zijn. Tijdens dit gesprek kan er gekeken worden wat voor rol hij of zij kan spelen in de ondersteuning van de jonge ouder.

Sociaal netwerk en activiteiten

- Uit dit onderzoek komt naar voren dat er behoefte is om eens in de drie maanden het sociaal netwerk uit te nodigen bij de activiteiten die georganiseerd worden binnen het S-OJO. De medewerkers leren op dat moment het sociale netwerk van de jonge ouder kennen en het sociale netwerk leert de medewerkers en het S-OJO kennen.
- Verder wordt geadviseerd om het sociaal netwerk regelmatig te bespreken binnen de jonge moedergroep en de 23+ groep. Door dit te bespreken worden de jonge ouders bewust van het feit dat het sociale netwerk ook een rol kan spelen bij de hulpvragen die ze hebben.
- De onderzoeker adviseert om meer aandacht te besteden tijdens de jonge moedergroep en 23+ groep aan het opbouwen, versterken en vergroten van het sociale netwerk.

Scholing systeemgericht werken

- Als aanbeveling kan er eens een gastspreker via Humanitas uitgenodigd worden om alle medewerkers van het S-OJO op de hoogte te brengen hoe zij het sociale netwerk van de jonge ouders zouden kunnen opbouwen, versterken, en vergroten.
- De onderzoeker stelt als aanbeveling voor dat er een gastspreker uitgenodigd wordt van Community Support om training te geven over de ouder en het sociale netwerk en hoe deze benut kan worden.

Vervolg onderzoek

Uit de resultaten van de enquêtes, waarin gevraagd wordt naar de behoeftes van de jonge ouders en professionals, blijkt dat zij de behoefte hebben om het sociale netwerk te betrekken bij de ondersteuning. Mocht er een vervolgonderzoek komen is de aanbeveling hiervoor: onderzoeken hoe het sociale netwerk erover denkt om bij het S-OJO te worden betrokken en een rol willen spelen bij de ondersteuning van de jonge ouder.

4.3 Discussie

Binnen dit onderzoek zijn er een aantal factoren die invloed gehad kunnen hebben op de betrouwbaarheid, bruikbaarheid en validiteit van het onderzoek.

- Dit onderzoek is empirisch van karakter, dit houdt in dat het onderzoek deels gebaseerd is op de behoeften, bevindingen en wensen en niet op berekeningen. Het gaat hierbij om subjectieve informatie die verkregen is door middel van enquêtes en interviews. Er zal bedachtzaam moeten worden omgegaan met deze informatie en het trekken van conclusies op basis hiervan.
- De onderzoeker is begeleider binnen de jonge moedergroep en heeft regelmatig gesprekken met de jonge moeders. Hierin komt regelmatig naar voren dat de jonge ouders weinig sociaal netwerk hebben. De onderzoeker vraagt zich af of de jonge ouders de enquête wel naar waarheid hebben ingevuld en niet sociaal gewenste antwoorden hebben gegeven.
- Doordat de onderzoeker betrokken is bij de doelgroep en hen kent, kan dit invloed hebben gehad op de betrouwbaarheid en objectiviteit van het onderzoek.

- De onderzoeker vraagt zich af of er in de enquête sprake is geweest van een dubbel optiek. Dit gaat voornamelijk over de vraag of zij het sociale netwerk willen betrekken bij de ondersteuningsgesprekken. Bij de vraag of ze het fijn zouden vinden dat er iemand uit het sociale netwerk aanwezig is bij de gesprekken die gevoerd worden met een medewerker, geven de meeste jonge ouders aan het hier oneens mee te zijn. Dit in tegenstelling wanneer er gevraagd wordt bij welke leefgebiedsgesprekken het sociale netwerk betrokken mag worden. Hier komt naar voren dat de meeste jonge ouders het sociale netwerk bij verschillende leefgebiedsgesprekken wil betrekken.
- Het S-OJO is geen hulpverleningsinstelling, maar een expertisecentrum voor jonge ouders. Dit houdt in dat er voornamelijk lichte ondersteuning wordt geboden bij de acht leefgebieden.
Systeemgericht werken wordt voornamelijk gebruikt binnen de hulpverlening. De onderzoeker vraagt zich af in hoeverre het systeemgericht werken toegepast moet worden binnen het S-OJO.
- De onderzoeker heeft drie externe professionals geïnterviewd. Dit is niet een heel groot aantal. Desalniettemin wordt het resultaat als valide beschouwd, omdat de antwoorden op veel vlakken met elkaar overeenkomen.

Bronvermelding

- Baart, A. en S. Keinemans. (2007). *'Pilot 3a. Het leven van jonge moeders'*. Den Bosch, Actioma.
- Baartman, H. (2010). *Ouderschap en de betekenis van solidariteit om je heen*. Ouderschapskennis, 13, 182-194.
- Bartelink, C. (2012). *Wat werkt bij het versterken van het sociale netwerk van gezinnen?* Verkregen op 31 oktober 2015 via http://www.nji.nl/nl/Watwerkt_Sociaalnetwerkversterken.pdf
- Bartelink, C. Verheijden, E. (2015). *Wat werkt bij het versterken van het sociale netwerk van gezinnen?* Verkregen op 4 maart 2016 via http://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Wat-werkt-publicatie/Watwerkt_Sociaalnetwerkversterken.pdf
- Brink, C. (2013). *Zelfregie, eigen kracht, zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid. De begrippen ontward*. Utrecht, MOVISIE
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2015). *Geboorte; kerncijfers*. Verkregen op november 2015 via <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=37422ned&D1=7-18,42-46,48&D2=0,10,20,30,40,50,60,62-63&VW=T>
- Dale. (2015). *Definitie behoeften*. Verkregen op 3 november 2015 via <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=Behoeften&lang=nn#.VjjLo2bw> vIU
- Encyclo. (2015). *Definities*. Verkregen op 2 november 2015 via <http://www.encyclo.nl/begrip/behoeftenonderzoek>
- Evean. (2015). *Een ander zorgstelsel, hoe zit dat?* Verkregen op 3 november 2015 via <http://www.evean.nl/over-ons/veranderingenindezorg/anderzorgstelsel/>
- Fiom. (2015). *Jong ouderschap*. Verkregen op 1 november 2015 via <https://fiom.nl/kenniscollectie/jong-ouderschap>
- Gesell, S. en L. van Dijk. (2010). *'Jonge vaders. Een kwalitatief onderzoek naar de achtergrond en rol van jongens bij ongeplande zwangerschappen'*. Utrecht, Rutgers Nisso Groep.
- Keinemans, J.S. (2010). *Eervol jong ouderschap*. Delft: Uitgeverij Eburon
- Kramer, A. (2010). *Jaarverslag 2010*. Verkregen op 31 oktober 2015 via <http://www.ontmoetingscentrumjongeouders.nl/wp-content/uploads/2015/01/Jaarverslag-2010.pdf>
- Kramer-Oostra, A. (2014). *Jaarverslag 2014*. Verkregen op 31 oktober 2015 via http://www.ontmoetingscentrumjongeouders.nl/wp-content/uploads/2015/03/OJO_jaarverslag2014_LR.pdf
- Lier, L. van. (2007). *"Een ongelukje met een prachtige beloning.....": een verslag van tien interviews met (aanstaande) jonge vaders'*. Delft, Van Lier Onderzoek.
- Nederlandse Encyclopedie. (2015) *Definitie sociaal netwerk*. Verkregen op 1 november 2015 via <http://www.encyclo.nl/begrip/Sociaal%20netwerk>
- Nederlands Jeugdinstituut. (2014). *Tienerouders over hulp aan jonge moeders en vaders*. Verkregen op 31 oktober 2015 via <https://fiom.nl/sites/default/files/files/Tienerouders-over-hulp-aan-jonge-moeders-en-vaders.pdf>
- Nelemans, S.L. (2013). *Faculty of Social and Behavioural Sciences Theses*. Verkregen op 31 oktober 2015 via <http://dspace.library.uu.nl/handle/1874/288258>
- Movisie. (2014). *Emancipatie: een update en twee kanttekeningen*. Verkregen op 7 november 2015 via <https://www.movisie.nl/artikel/emancipatie-update-twee-kanttekeningen>
- Oudhof, M. Zoon, M. Steege, M. van der. (2013) *Wat werkt bij jonge moeders*. Verkregen op 1 november 2015 via [http://www.nji.nl/nl/\(311053\)-nji-dossierDownloads-Watwerkt_Jongemoeders.pdf](http://www.nji.nl/nl/(311053)-nji-dossierDownloads-Watwerkt_Jongemoeders.pdf)
- Riet, N. van. (2010). *Social Work, Mensen helpen tot hun recht te komen*. Assen: Van Gorcum

- Rijn, M.J. van., & Teeven, F. (2013). *Nota naar aanleiding van het verslag wetsvoorstel jeugdwet*. Verkregen op 31 oktober 2015 via <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2013/10/01/nota-naar-aanleiding-van-het-verslag-bij-wetsvoorstel-jeugdwet>
- Ryck, L. de. (2008). *Een onderzoek naar: Sociale steun en sociale spanning bij tienermoeders en zwangere meisjes*. Verkregen 31 oktober 2015 via http://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/300/926/RUG01-001300926_2010_0001_AC.pdf
- Sluzki, C.E. (2000). Social Networks and the Elderly: Conceptual and Clinical Issues, and a Family Consultation. *Family Process*, 39, 271-284
- Tonkens, E., Verhoeven, I. (2012). *Actief burgerschap: Een wens of een moeijte?* Verkregen op 7 november 2015 via: <http://www.socialevraagstukken.nl/site/2012/12/13/actief-burgerschap-een-wens-of-een-moeijte/>
- Verhoeven, N. (2011). *Wat is onderzoek?: Praktijk methoden en technieken voor het hoger onderwijs* (4e dr.). Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Willemse, J. (2010). *Anders kijken. Theorie en praktijk van de systeembenadering*. Houten, Bohn Stafleu van Loghum

Bijlagen

Bijlage 1: Enquêtes

Bijlage 2: Interviews

Bijlage 3: Beoordelingsformulier

Bijlage 4: Adviesformulier praktijkbegeleider

Bijlage 5: HBO Kennisbank toestemmingsformulier

Bijlage 1

Enquête jonge ouders

Deze enquête is opgesteld in het kader van mijn afstudeerscriptie over het betrekken van het sociale netwerk bij het S-OJO. Aan de hand van deze enquête zullen er vragen worden gesteld over jouw huidig sociaal netwerk en over het betrekken van jouw sociaal netwerk bij de activiteiten en ondersteuning die vanuit het S-OJO wordt georganiseerd. De enquête zal anoniem worden verwerkt. Het invullen zal ongeveer 15 minuten duren, alvast hartelijk bedankt voor het invullen!

Met een sociaal netwerk wordt bedoeld:

Directie relaties: Naaste familie, partner, beste vriend(in).

Indirecte relaties: Overige familieleden, vrienden, klasgenoten, collega's, kennissen.

Relatie met grotere groepen of instanties: Huisarts, (sport)vereniging, hulpverleningsorganisaties (wijkteam, Fier, GGZ etc.)

Persoonlijke gegevens:

Wat is je leeftijd? _____ jaar.

Wat is/zijn de leeftijd(en) van je kind(eren)? _____ jaar.

Omcirkel wat van toepassing is: Ik ga naar school/ ik heb een baan/ anders namelijk; _____.

Hoelang ben je al actief bij het S-OJO?

- ☐ 0-1 jaar
- ☐ 2-3 jaar
- ☐ 4-5 jaar
- ☐ 6-7 jaar

Hoe is je woonsituatie op dit moment?

- ☐ Ik woon bij mijn vader en/of moeder
- ☐ Ik woon alleen
- ☐ Ik woon samen met mijn partner
- ☐ Anders namelijk; _____

Huidig sociaal netwerk

Er volgen enkele stellingen over je huidige sociale netwerk, geef per stelling aan hoe vaak jij dit ervaart door een cijfer te omcirkelen.

	Nooit	Meestal niet	Soms	Meestal wel	Altijd
Wanneer ik een oppas nodig heb is er iemand uit mijn sociale netwerk die op mijn kind wil passen.	1	2	3	4	5
Wanneer ik hulp nodig heb in mijn huishouden, is er iemand uit mijn sociale netwerk die mij wil helpen.	1	2	3	4	5
Wanneer ik met een probleem zit kan iemand uit mijn sociale netwerk mij een luisterend oor bieden.	1	2	3	4	5
Ik voel mij gewaardeerd door mensen uit mijn sociale netwerk.	1	2	3	4	5
Ik heb het gevoel dat de mensen uit mijn sociale netwerk mij begrijpen.	1	2	3	4	5
Ik heb het gevoel dat de mensen uit mijn sociale netwerk achter mijn (gemaakte) keuzes staan.	1	2	3	4	5
Er zijn mensen in mijn sociale netwerk die voor mij een voorbeeldfunctie hebben.	1	2	3	4	5
Mijn normen en waarden komen overeen met die van mijn sociale netwerk.	1	2	3	4	5
Wanneer ik vragen zou hebben over het opvoeden van mijn kind(eren), heb ik mensen uit mijn sociale netwerk die mij hierbij helpen.	1	2	3	4	5
Wanneer ik problemen zou hebben met mijn financiën, kan ik hulp krijgen vanuit mijn sociale netwerk.	1	2	3	4	5

Eigen visie

Wat vind jij belangrijk in jouw sociale netwerk:

Meerdere antwoorden zijn mogelijk, vul in wat bij jou van toepassing is.

- ☐ Elkaar vaak zien
- ☐ Vertrouwen
- ☐ Dat ze mij helpen
- ☐ Dat ik ze altijd kan bellen
- ☐ Dat ze op mijn kind(eren) passen
- ☐ Anders namelijk; _____

Hoe ziet jouw netwerk eruit:

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

☐ Vader	☐ Vriend(en)/vriendin(nen)
☐ Moeder	☐ Buren
☐ Grootouder(s)	☐ (Sport)vereniging
☐ Broer(s)/Zus(sen)	☐ Huisarts
☐ Partner	☐ Hulpverleningsorganisatie
☐ Anders namelijk; _____	

Activiteiten

Geef per stelling aan in welke mate je het hier mee eens bent.

	Eens	Een beetje mee eens	Neutraal	Een beetje mee oneens	Oneens
Ik zou het fijn vinden als mensen uit mijn sociale netwerk eens worden uitgenodigd voor een activiteit bij het S-OJO.	1	2	3	4	5
Ik zou het fijn vinden als ik tijdens een activiteit binnen het S-OJO leer hoe ik mensen uit mijn sociale netwerk om hulp kan vragen.	1	2	3	4	5
Ik zou het fijn vinden als ik tijdens een activiteit binnen het S-OJO leer hoe ik mijn sociale netwerk kan vergroten.	1	2	3	4	5

Persoonlijke gesprekken

Geef per stelling aan in welke mate je het hier mee eens bent.

	Eens	Een beetje mee eens	Neutraal	Een beetje mee oneens	Oneens
Ik zou het fijn vinden om samen met een S-OJO medewerker een overzicht te maken van de mensen in mijn sociale netwerk.	1	2	3	4	5
Ik zou het fijn vinden om samen met een S-OJO medewerker te kijken wie wat voor mij kan betekenen in verschillende situaties.	1	2	3	4	5
Ik zou het fijn vinden om samen met een S-OJO medewerker en mensen uit mijn sociale netwerk een plan op te stellen met mogelijke oplossingen voor een situatie waarin ik hulp nodig heb.	1	2	3	4	5
Ik zou het fijn vinden als er iemand uit mijn sociale netwerk aanwezig is bij de gesprekken die ik voer met een S-OJO medewerker.	1	2	3	4	5
Ik vind het goed dat de S-OJO medewerker contact legt met mensen uit mijn sociale netwerk wanneer dit nodig is.	1	2	3	4	5
Ik vind het goed dat mensen uit mijn sociale netwerk contact opnemen met de S-OJO medewerker wanneer dit nodig is.	1	2	3	4	5

Mijn sociale netwerk mag betrokken worden als ik binnen het ontmoetingscentrum gesprekken heb over:

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ☐ Financiën
- ☐ Het vinden van een woning
- ☐ Scholing
- ☐ Het vinden van werk
- ☐ Opvoeding
- ☐ Dagbesteding
- ☐ Mijn lichamelijke/geestelijke gezondheid

Doelen die ik graag zou willen bereiken met behulp van het S-OJO:

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ☐ Het opbouwen van een sociaal netwerk
- ☐ Het versterken van mijn sociale netwerk
- ☐ Het vergroten van mijn sociale netwerk
- ☐ Meer hulp vanuit mijn sociale netwerk
- ☐ Anders namelijk; _____

Bedankt voor het invullen!

Met vriendelijke groet,

Jinke Dros

Stagiaire SPH

Enquête professionals

Deze enquête is opgesteld in het kader van mijn afstudeerscriptie over het betrekken van het sociale netwerk bij het S-OJO. Aan de hand van deze enquête zullen er vragen worden gesteld over de huidige werkwijze op het gebied van systeemgericht werken. Daarbij zal er gekeken worden naar de behoeften van jullie tot het betrekken van het sociale netwerk bij de ondersteuning aan de jonge ouders. De enquête zal anoniem worden verwerkt. Het invullen zal ongeveer 15 minuten duren. Alvast bedankt voor het invullen.

Met een sociaal netwerk wordt bedoeld:

Directie relaties: Naaste familie, partner, beste vriend(in).

Indirecte relaties: Overige familieleden, vrienden, klasgenoten, collega's, kennissen.

Relatie met grotere groepen of instanties: Huisarts, (sport)vereniging, hulpverleningsorganisaties (wijkteam, Fier, GGZ etc.)

Heb je scholing gehad over systeemgericht werken?

☐ Ja ☐ Een beetje ☐ Nee

Ben je op de hoogte van de literatuur over systeemgericht werken?

☐ Ja ☐ Een beetje ☐ Nee

Wordt systeemgericht werken al toegepast binnen de praktijk?

☐ Ja ☐ Soms ☐ Nee

Geef hieronder toelichting hoe het systeemgericht werken tot nu toe in de praktijk wordt toegepast:

Wat is voor jou de meerwaarde van het betrekken van het sociale netwerk bij de ondersteuning die het S-OJO biedt?

Krijgen de jonge ouders volgens jou steun vanuit hun sociale netwerk en heb je hier voldoende zicht op?

Zou je meer scholing willen hebben over systeemgericht werken?
Geef hieronder aan wat jouw wensen zijn ten aanzien tot dit onderwerp;

Heb je verdere opmerkingen over de systeemgerichte werkwijze bij het S-OJO?

--

Geef per stelling aan in welke mate je het hier mee eens bent

	Eens	Een beetje mee eens	Neutraal	Een beetje mee oneens	Oneens
Ik ben op de hoogte van wie zich in het sociale netwerk van de jonge ouders bevinden.	1	2	3	4	5
Ik zou een beter overzicht willen van het sociale netwerk van de jonge ouders.	1	2	3	4	5
Ik maak gebruik van hulpmiddelen om het sociale netwerk in kaart te brengen van de jonge ouders.	1	2	3	4	5
Ik wil meer op te hoogte zijn van de thuissituatie van de jonge ouders.	1	2	3	4	5
Ik heb behoefte aan meer contact met het sociale netwerk van de jonge ouders.	1	2	3	4	5
Ik vind het goed dat het sociale netwerk contact met mij opneemt over een jonge ouder.	1	2	3	4	5
Ik wil het sociale netwerk betrekken bij de ondersteuningsgesprekken die ik met een jonge ouder voer.	1	2	3	4	5
Ik zou meer handvaten willen voor het systeemgericht werken.	1	2	3	4	5

Activiteiten

1. Ik wil het sociale netwerk meer gaan betrekken bij de activiteiten:

- ☐ Ja
- ☐ Soms
- ☐ Nee

2. Ik zou het sociale netwerk bij de volgende activiteiten willen betrekken

Geef per stelling aan hoe vaak je dit zou willen.

	Niet	1x per half jaar	1x per kwartaal	1x per maand	1x per week
Lunchbijeenkomst	1	2	3	4	5
Themamiddag	1	2	3	4	5
Zwemmen	1	2	3	4	5
Bijeenkomst 23+	1	2	3	4	5
Bijeenkomst jonge moedergroep	1	2	3	4	5

Welke ideeën heb je zelf over het optimaliseren van het betrekken van het sociale netwerk bij de ondersteuning?

Bedankt voor het invullen!
Met vriendelijke groet,
Jinke Dros
Stagiaire SPH

Bijlage 2

De getranscribeerde interviews zijn onder de volgende onderwerpen gecodeerd:

Betekenis sociaal netwerk

- Functie
- Belang
- Risicofactoren/effecten

Benutten sociaal netwerk

- Hulp vragen
- Verbinden
- Betrekken

Vergroten sociaal netwerk

- In kaart brengen
- Vergroten
- Opbouwen

Kennis

- Scholing

Ideeën voor S-OJO

- Ideeën voor het S-OJO tot het betrekken van het sociale netwerk.

Respondent 1 Jeugd en gezinsteamwerker Wijkteam ZuidOost gecodeerd transcript

Datum: Maandag 21 maart 2016

Respondent: 1 sociaal werker binnen het jeugd en gezinsteam ZuidOost.

Gegroepeerde thema's	Thema's	Persoon	
Inleiding	X	J	Zou je jezelf kunnen introduceren? Wie ben je, waar werk je?
Inleiding	X	R	Ik ben Respondent 1. Ik werk in het jeugd en gezinsteam zuidoost. Dat zijn de wijken Zuiderburen, Goutum, Techum, Hempens en Aldlân. Dat doe ik nu twee jaar. In mei twee jaar. Het is nu zo bij jeugd en gezinsteam, je hebt overal de sociale wijkteams. Maar de gemeente heeft nu gezegd er zouden nu ook twee aparte jeugd en gezinsteams opgezet moeten worden die zich alleen maar richten op kinderen met gezinnen tot 18 jaar. Dat is een pilot geworden. In ZuidOost is het zo dat we echt een apart team

			zijn en in Noord is het geïntegreerd binnen het wijkteam. Daarin gaan we ook tussen kijken wat werkt wel en wat werkt niet.
Inleiding	X	J	Oké
Inleiding	X	R	En die pilot zou eigenlijk afgelopen zijn vorig jaar, maar ze hebben hem toch nog verlengt voor dit hele jaar. En dus ik werk met gezinnen tot en met 18 jaar.
Betekenis sociaal netwerk	Betekenis	J	Oké, dankjewel. Zou jij mij kunnen vertellen wat je onder een sociaal netwerk verstaat?
Betekenis sociaal netwerk	Betekenis	R	Van een gezin of gewoon een cliënt?
Betekenis sociaal netwerk	Betekenis	J	Ja, van een cliënt of een gezin inderdaad.
Betekenis sociaal netwerk	Betekenis	R	Ja, dat is eigenlijk een beetje het vangnet waarop ze terug kunnen vallen. Dat kunnen goede burens zijn maar dat kan ook familie zijn, opa's, oma's, tantes, neven, broers, zussen, alles wat dichtbij hen staat. En vrienden en vriendinnen.
Betekenis sociaal netwerk	Functie	J	En wat voor rol speelt een sociaal netwerk binnen de hulpverlening?
Betekenis sociaal netwerk	Functie	R	Nou, op zich moet die een hele grote rol spelen.
Betekenis sociaal netwerk	Functie	J	Ja
Betekenis sociaal netwerk	Functie	R	Want op zich is dat nu ook een beetje de nieuwe werkwijze waarop wij als sociale werkers ook heel erg moeten inzetten op het sociale netwerk van mensen. Maar dat is soms moeilijker dan wordt gedacht van te voren.
Betekenis sociaal netwerk	Functie	J	Ja
Betekenis sociaal netwerk	Functie	R	Uhm er zijn natuurlijk genoeg mensen die inderdaad opa's oma's, ooms en tantes hebben en vrienden en vriendinnen. Maar er zijn ook genoeg die

			dat niet hebben. Door hun eigen situatie of door hun gedrag wat ze uiteindelijk een heleboel mensen hebben afgestoten. Maar om zoals burens om hulp te vragen is ook nog heel lastig.
Sociaal netwerk	Functie	J	Ja, ja.
Betekenis sociaal netwerk	Functie	R	En natuurlijk probeer je daar wel met ouders over te praten. Wat maakt nou die drempel zo hoog? Of hoe kunnen we die drempel verlagen? Maar dat blijft toch wel een dingetje.
Betekenis sociaal netwerk	Functie	J	Ja
Betekenis sociaal netwerk	Functie	R	Dat vindt niet iedereen makkelijk.
Vergroten sociaal netwerk	In kaart brengen	J	Nee, dat is inderdaad ook een vraag die ik graag wil stellen. Hoe help je hun dan om dan toch te leren hulp te vragen binnen hun netwerk? Want je zegt ze vinden het heel moeilijk. Maar wat doen jullie eraan om dit makkelijker te maken?
Vergroten sociaal netwerk	In kaart brengen	R	Nou door eerst een beetje de situatie in kaart te brengen en uhm je gaat er vooral ook wel opzitten, het is wel een beetje lastig. Je moet eerst ook een beetje weten hoe de verhoudingen zijn natuurlijk.
Vergroten sociaal netwerk	In kaart brengen	J	Ja.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	R	Met de burens. Als je verder weinig contact hebt met je burens en je gaat dan ineens voor de deur staan met de vraag; nou ik ben uhh, ik heb hier en hier last van en niet in staat om een boodschap te doen. Zou jij dit en dit voor mij mee willen nemen? Dat is natuurlijk best een hele stap.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	J	Ja.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	R	Maar, er zijn ook mensen die hebben goed contact met de

			buren maar die hebben dan toch ook nog een drempel.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	J	Ja.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	R	Nou en dan vooral die mensen daar probeer je dan met hun over te praten en dan ook echt wel een beetje erop aan te sturen dat ze dat juist wel moeten doen.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	J	Ja.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	R	En dat de buur het vast niet erg vindt om het even voor hem of haar te doen. Soms ga je samen even met ze, even met de vader en moeder die kant op en dan heb je een gesprek met de burens van nou ik ben daar op huisbezoek geweest en dit en dit is er naar boven gekomen en zou u daar iets in kunnen betekenen. Dus dat probeer je wel samen met de ouders een beetje op te pakken.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	J	En merk je dan ook dat wanneer je dat hebt gedaan dat het voor hun dan ook makkelijker is om de volgende keer daar heen te gaan?
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	R	Nou ja, als het eerste contact vaak gelegd is en gedaan is. Kijk dan weten de burens er ook van hè.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	J	Ja
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	R	Dus dan kan de buur ook een soort van contact gaan werken.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	J	Ja
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	R	Hé moet ik wat voor je meenemen? In plaats van dat je elke keer daar heen moet van wil je nog een keer dit of dit voor mij meenemen. Dat is dan natuurlijk een beetje tweezijdig zeg maar.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	J	Ja.

Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	R	Het is dan ook fijn dat het van die buur goed loopt.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	J	Ja beide zetten ze zich er dan voor in.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	R	Ja, en dat is hetzelfde als met de kinderen ophalen uit school en dan vaak hebben ze dezelfde leeftijd van kindjes en dan vinden ze het heel moeilijk om hen te vragen wil je mijn kindje meenemen uit school terwijl het voor die ander misschien wel helemaal niet moeilijk is, helemaal niet veel gedoe is. Maar soms moet je mensen of ouders er ook even op attenderen, van hé oja!
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	J	Ja
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	R	Natuurlijk je kan de burens inderdaad wel even vragen. Oh daar heb ik nog niet eens over nagedacht. De buurvrouw achter mij die heeft inderdaad een dochttertje en die speelt vaak met hem of haar
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	J	Ja.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	R	Oh dan kan ik wel even vragen of hij of zij mijn dochter even mee wil nemen bijvoorbeeld.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	J	Ze beseffen niet helemaal dat
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	R	Ze beseffen het dan ook niet helemaal dat je dat ook nog breder kan trekken.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	J	Ja
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	R	Ja
		J	Dan alleen familie of
		R	Ja
Betekenis sociaal netwerk	Functie	J	Want wat vind jij eigenlijk dat de functie is van een sociaal netwerk? Want je hebt verschillende functies, zoals praktisch, psychologisch, emotioneel, normatief en informatief
Betekenis sociaal netwerk	Functie	R	Ja dat ligt er een beetje aan wie je in dat sociaal netwerk

			hebt. Ik denk dat buren heel praktisch kunnen zijn
Betekenis sociaal netwerk	Functie	J	Ja
Betekenis sociaal netwerk	Functie	R	Maar je vader of moeder of een opa of oma van de kinderen die kan natuurlijk op andere vlakken ondersteunend zijn.
Betekenis sociaal netwerk	Functie	J	Ja die komen op meerdere vlakken eigenlijk.
Betekenis sociaal netwerk	Functie	R	Ja die komen op meerdere vlakken waar ze kunnen ondersteunen. Dus het ligt er denk ik maar net aan wie, welke persoon je in het sociale netwerk hebt.
Betekenis sociaal netwerk	Functie	J	Ja.
Betekenis sociaal netwerk	Functie	R	En wat voor rol hij of zij speelt. Dat is denk ik ook voor elke persoon anders.
Betekenis sociaal netwerk	Belang	J	Ja, want wat is er nou zo belangrijk aan een sociaal netwerk?
Betekenis sociaal netwerk	Belang	R	Nou ik zou eerlijk zeggen, ik zou niet kunnen zonder een sociaal netwerk. Dan isoleer je.
Betekenis sociaal netwerk	Belang	J	Ja.
Betekenis sociaal netwerk	Belang	R	Ja, dan isoleer je en dan kom je denk ik in een isolement
Betekenis sociaal netwerk	Belang	J	Ja.
Betekenis sociaal netwerk	Effect gebrekkig sociaal netwerk	R	Op het moment dat je geen sociale contacten hebt en geen sociaal netwerk en je alleen maar richt op je eigen gezinnetje.
Betekenis sociaal netwerk	Effect gebrekkig sociaal netwerk	J	Ja, want heeft dat dan ook effecten op de kinderen?
Betekenis sociaal netwerk	Effect gebrekkig sociaal netwerk	R	Ja tuurlijk. Ja dat denk ik wel
Betekenis sociaal netwerk	Effect gebrekkig	J	Ja? Wat voor effecten zouden dat kunnen zijn dan?

	sociaal netwerk		
Betekenis sociaal netwerk	Effect gebrekkig sociaal netwerk	R	Dat zij ook sociaal emotioneel gezien het moeilijk kunnen hebben. Eventueel met vriendjes en vriendinnetjes op school, het niet durven vragen in de klas bijvoorbeeld en de juf niet durven vragen als ze dingen niet snappen en ergens mee willen helpen. Ik zeg niet dat het zo is en dat het gebeurt, maar het zou goed kunnen.
Betekenis sociaal netwerk	Effect gebrekkig sociaal netwerk	J	Ja
Betekenis sociaal netwerk	Effect gebrekkig sociaal netwerk	R	Want kinderen nemen wel vaak gedrag over van hun ouders.
Betekenis sociaal netwerk	Effect gebrekkig sociaal netwerk	J	Ja het zijn toch hun voorbeeld.
Betekenis sociaal netwerk	Effect gebrekkig sociaal netwerk	R	Het zijn hun voorbeelden.
Betekenis sociaal netwerk	Effect gebrekkig sociaal netwerk	J	Ja.
Betekenis sociaal netwerk	Effect gebrekkig sociaal netwerk	R	En je wilt je kinderen ook gewoon meegeven dat vrienden maken oké is en dat je goed contact moet onderhouden met familie.
Betekenis sociaal netwerk	Effect gebrekkig sociaal netwerk	J	Ja.
Betekenis sociaal netwerk	Effect gebrekkig sociaal netwerk	R	Ja ik neem toch aan dat je je kinderen dat toch mee wilt geven. De meeste mensen.
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	J	Ja, en merk je dan ook verschil tussen een vader en een moeder in bijvoorbeeld de vragen die ze stellen of de behoefte die ze hebben qua sociaal netwerk?

Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	R	Uhm, nou ik denk dat mannen zelf wat makkelijker daarin zijn. Zo van ach nou dan vraag je toch even de buurman of dan vraag je toch mijn moeder even...zo
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	J	Ja
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	R	Dat de vrouwen daar wat meer moeite mee hebben. Om zich daar wat open in te stellen en zich dan kwetsbaar op te stellen. Want dat is uiteindelijk ook wat je doet. Je moet je kwetsbaar opstellen op het moment dat je hulp vraagt.
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	J	Ja dat is
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	R	Dat is nogal een dingetje. Ja ook al is het inderdaad maar om de kinderen uit school te halen omdat ik met mijn handen in het haar zit om een bepaalde tijd.
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	J	Ja ze voelen zich toch snel bezwaard.
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	R	Ja ja.
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	J	Oké en je vertelde zonet dat je met jonge gezinnen werkt en dus ook wel wat jonge ouders en ook met gezinnen die al wat ouder zijn. Merk je daar ook verschil in? Tussen de vragen die ze hebben
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	R	Op het gebied van sociaal netwerk of het hele plaatje?
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	J	Op het hele plaatje ja en ook wel op sociaal netwerk.
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	R	Ja tuurlijk, een jonge moeder met een kind heeft natuurlijk een andere hulpvraag dan een gezin zeg maar. Als een vader een moeder en twee kinderen bijvoorbeeld.
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	J	Ja.
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	R	En uhm, de jonge moeder is sowieso.... in het sociale netwerk het sowieso al heel lastig, want die willen helemaal niet laten zien dat ze dingen niet voor elkaar hebben

			of dat ze hulp moeten vragen aan wie dan ook in hun omgeving. Ze willen het allemaal heel graag zelf doen. Ja en heel vaak is het ook met jonge moeder ook wel zo dat je ook wel praktisch wat kan ondersteunen, op het gebied van financiën of werk of een woning.
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	J	Echt die 8 leefgebieden eigenlijk?
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	R	Ja! En vaak in het gezin is het zo dat ze op 1 specifiek ding een hulpvraag hebben. Op het gebied van opvoeding of wat dan ook.
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	J	Ja.
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	R	Maar goed, dat is ook niet helemaal gezegd hoor. Want soms denk je dat je voor een eenvoudige vraag komt en dan blijkt daarna dat er veel meer speelt dan alleen die vraag.
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	J	Ja.
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	R	En dan blijkt er dat er scheidingen zijn, een samengesteld gezin, moeilijk moeilijk moeilijk.
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	J	Ja
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	R	Dus dan heb je er nog best veel werk van. Ja elk gezin en elke klant is weer anders.
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	J	Ja, dat is natuurlijk ook bij de jonge moeders zo. Elke jonge moeder is weer anders
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	R	Ja de 1 is weer veel zelfstandiger dan de ander en de 1 onderschat je ook wat meer dan de ander of overschat je
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	J	Ja
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	R	Dat vind ik altijd wel lastig bij jonge moeders.
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	J	Ja
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	R	En als ze dan ook nog eens een laag IQ hebben, waar je

			eigenlijk pas achter komt als je wat langer in contact bent, want vaak kunnen mensen met een laag IQ dit heel goed verbloemen.
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	J	Ja klopt
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	R	Tot het ergens over gaat. Ja dat kost ook tijd
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	J	Ja
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	R	En daar zit ook weer veel verschil in. Elke jonge moeder is ook weer anders.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	J	Ja en als een jonge moeder eigenlijk niet zo'n heel groot netwerk heeft...
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	R	Dan stuur ik ze naar het OJO.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	J	Ja heel goed!
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	R	Ja, dan zeg ik dat het OJO er is en dat ze daar in contact kunnen komen met andere jonge moeders en dat ze een kijkje kunnen nemen en als ze vragen dat ik een keertje mee wil. Zo is S hier ook gekomen.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	J	Ja
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	R	Ja daar ben ik niet zo moeilijk in. Ik denk dat het OJO ook heel goed is
Vergroten sociaal netwerk	Opbouwen	J	En over het algemeen, hoe help jij bij het opbouwen van een netwerk
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	R	Hoe ik help bij het opbouwen van een netwerk.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	J	Ja als ze eigenlijk niet echt, jonge moeders stuur je door naar het OJO, maar doe je daar ook iets meer in?
Vergroten sociaal netwerk	Opbouwen	R	Nou je gaat bijvoorbeeld wel kijken naar uhm naar wie zijn er, wie heb je op dit moment in je sociale netwerk? Met wie zou je bijvoorbeeld weer de band weer wat sterker kunnen maken, dat je daar weer wat meer contact mee kunt zoeken. Je kijkt op een gegeven moment naar de behoefte en je kijkt naar de

			mogelijkheden en je kijkt naar wat ze leuk vinden. Vinden ze een bepaalde sport heel erg leuk of vinden ze een bepaalde creatieve gebeuren leuk of een hobby leuk of weet ik veel wat. En dan kun je kijk van hé zou dat niet iets voor je kunnen zijn of ja, hoe doe ik dat? Ja, door met ze in gesprek te gaan.
Vergroten sociaal netwerk	Opbouwen	J	Ja.
Vergroten sociaal netwerk	Opbouwen	R	En voorbeelden en ideeën aan te dragen van wat ze zouden kunnen gaan doen. En vooral er naast staan, als ze het op dat moment spannend vinden dat ik met ze mee ga.
Vergroten sociaal netwerk	In kaart brengen	J	Ja, want je zei net van het netwerk in kaart brengen. Doe je dit met een bepaalde methode of hulpmiddel?
Vergroten sociaal netwerk	In kaart brengen	R	Ja dit kun je heel simpel met die spin doen he. Jij bent hier en wie zijn er allemaal betrokken bij jou.
Vergroten sociaal netwerk	In kaart brengen	J	Oké, dus zo breng je het ook echt met ze in kaart door het op papier te zetten.
Vergroten sociaal netwerk	In kaart brengen	R	Ja wie horen er allemaal bij en wie staan er dan dichterbij en wat meer erbuiten. Het is vaak voor de klant zelf ook overzichtelijk. Van oja, oja, oja en soms dan komen ze er ook nog achter dat ze nog best wel veel mensen in hun sociaal netwerk hebben.
Vergroten sociaal netwerk	In kaart brengen	J	Ja.
Vergroten sociaal netwerk	In kaart brengen	R	Maar dat ze dat zelf door omstandigheden niet zo hebben ervaren of gezien.
Vergroten sociaal netwerk	In kaart brengen	J	Nee en als je het op papier zet, dan zie je het ook echt.
Kennis systeemgericht werken	Interventies	J	Je zegt dus dat je zo'n spin gebruikt, maar gebruik jij of gebruiken jullie ook meerdere methodes in het systeemgericht werken? Wij gebruiken bijvoorbeeld de VIP-

			kaart of de wie-voor-wat-kaart.
Kennis systeemgericht werken	Interventies	R	Uhhh Ja we hebben natuurlijk verschillende methodes op verschillende gebieden. ook als je met kinderen in gesprek gaat dan hebben we bijvoorbeeld het gevoelboekje, dat je wat gaat teken met het kindje. Maar echt op het sociaal netwerk? Vind je het goed dat ik hier nog even op terugkom? Dan app ik het je even.
Kennis systeemgericht werken	Scholing	J	Ja dat is goed. Hebben jullie er ook scholing in? Over het systeemgericht werken/sociaal netwerk? Hoe je dat in kan zetten?
Kennis systeemgericht werken	Scholing	R	Ja wel gehad in het begin...we krijgen echt zoveel trainingen en zoveel dingen over de mail. Maar niet iets waar ik ben geweest dat ik dacht dat is echt super handig. Heb je er een voorbeeld van?
Kennis systeemgericht werken	Scholing	J	Ja, je zou kunnen denken aan Home Start.
Kennis systeemgericht werken	Interventies	R	Ohhh ja zo, ja humanitas ja.
Kennis systeemgericht werken	Interventies	J	Ja
Kennis systeemgericht werken	Interventies	R	Ja die zetten wij ook in. Stom dat ik die vergeet. Ja die zetten we ook in. Een maatje.
Kennis systeemgericht werken	Interventies	J	Maatjes project?
Kennis systeemgericht werken	Interventies	R	Ja, maar soms ook een vrijwilliger die hun ook ondersteunt in het sociale netwerk. Laat ik het zo zeggen. Die dus bij hun thuis komt en bijvoorbeeld hun moeder die in een sociaal isolement zit en dan samen even met de kinderen naar de speeltuin gaat.

Kennis systeemgericht werken	Interventies	J	Ja
Kennis systeemgericht werken	Interventies	R	Omdat ze dat dus nooit doet en dan neemt de vrijwilliger haar mee. Dat zijn voor mij dingen die, want als ik dat met alle klanten moet gaan doen, dan ben ik nog wel even bezig.
Kennis systeemgericht werken	Interventies	J	Dat is dus eigenlijk een interventie die je inzet. Je maakt er dus wel gebruik van.
Kennis systeemgericht werken	Interventies	R	Ja, al pratende kwam ik erachter. Maar inderdaad, Home Start en Humanitas worden inderdaad wel ingezet.
Kennis systeemgericht werken	Casusbesprekingen	J	Hebben jullie binnen het jeugd en gezinsteam ook casusbesprekingen en hebben jullie het dan ook over dat als er een probleem is in het sociale netwerk, bespreken jullie dat dan ook met elkaar?
Kennis systeemgericht werken	Casusbesprekingen	R	Ja dat kan. Maar dan hebben we het al wel vaak over Humanitas bijvoorbeeld.
Kennis systeemgericht werken	Casusbesprekingen	J	Ja, dus dan kijk je eigenlijk al verder?
Kennis systeemgericht werken	Casusbesprekingen	R	Ja dat je zegt zou dat niet wat zijn voor dat gezin. Dat er iemand van Humanitas even meekijkt en daar ook in het gezin komt en zich daar een beetje op kan richten. Maar natuurlijk eerst zelf als sociaal werker kijken wat je kan doen
Kennis systeemgericht werken	Casusbesprekingen	J	Ja.
Kennis systeemgericht werken	Casusbesprekingen	R	Ja maar we hebben drie keer in de week een briefing, dus dat wordt ook met elkaar besproken.
Kennis systeemgericht werken	Casusbesprekingen	J	Oké.
Kennis systeemgericht werken	Casusbesprekingen	R	Maar goed we hebben ook casussen met zorgmeldingen en raadmeldingen. Ja die gaan altijd zeg maar, die staan bovenaan. Als kinderen echt in

			gevaar zijn. Die bespreken we wel als eerste.
Kennis systeemgericht werken	Casusbesprekingen	J	Ja. Dat begrijp ik inderdaad.
Kennis systeemgericht werken	Casusbesprekingen	R	Ja.
Advies/ideeën voor S-OJO	Betrekken	J	Ja want wij willen hier dus het sociale netwerk wat meer bij gaan betrekken, bij de ondersteuning die wij bieden, dus op die 8 leefgebieden. En dat wordt op dit moment vrij weinig gedaan. Alleen bij de hele hele jonge moeders daar zie je nog wel eens
Advies/ideeën voor S-OJO	Betrekken	R	Ja van een jaar of 13 of 14
Advies/ideeën voor S-OJO	Betrekken	J	Ja, dan komen de ouders nog wel eens mee. En ik ben aan het kijken hoe doen anderen het nou, hoe betrekken zij nou het sociale netwerk bij de ondersteuning die zij bieden.
Advies/ideeën voor S-OJO	Betrekken	R	Ja.
Advies/ideeën voor S-OJO	Betrekken	J	Heb jij daar misschien ook ideeën over hoe wij dat zouden kunnen doen?
Advies/ideeën voor S-OJO	Betrekken	R	Ja hier zou ik bijvoorbeeld met zo'n lunchbijeenkomst, want lunch is vaak voor moeder en vader. Dan zou ik zeggen, nodig iedereen uit die je kent tegen de jonge moeders. Iedereen is welkom. Vrienden, vriendinnen, nodig iedereen uit die je kent. Om zo eens een goed beeld te krijgen van wie is er nou het meest betrokken bij de jonge moeder. Want ze nodigen dan diegene uit die het meest betrokken zijn denk ik.
Advies/ideeën voor S-OJO	Betrekken	J	Ja, dat denk ik wel ja.
Advies/ideeën voor S-OJO	Betrekken	R	En zo kan je dat ook een beetje gaan uitleggen he, neem ik aan bij zo'n lunch. En daarbij zou ik er ook voor zorgen dat je contact houdt met het sociale netwerk.

Advies/ideeën voor S-OJO	Betrekken	J	Ja, en hoe zouden wij dat dan kunnen doen? Het contact onderhouden?
Advies/ideeën voor S-OJO	Betrekken	R	Nou door ze 1x in de zoveel tijd eens uit te nodigen. En misschien ook gewoon eens vragen, bellen zo van; hé hoe vind jij het gaan met bijvoorbeeld K. Moet je K wel eerst toestemming vragen.
Advies/ideeën voor S-OJO	Betrekken	J	Ja.
Advies/ideeën voor S-OJO	Betrekken	R	Maar dat er ook openheid en ruimte in komt, want alleen de jonge moeders komen hier, terwijl ze waarschijnlijk een heel groot sociaal netwerk hebben. Tenminste een aantal.
Advies/ideeën voor S-OJO	Betrekken	J	Ja. Dat ben ik inderdaad ook aan het onderzoeken. Ik ben aan het kijken wat zijn hun behoeftes nou en wat zijn de behoeftes hier in de organisatie, dus de professionals. En zo probeer ik dat ook een beetje te bekijken. Ik had inderdaad de activiteiten er ook al bij gepakt, van goh hé is het misschien een idee om het sociale netwerk meer uit te gaan nodigen bij de activiteiten en bij welke activiteiten willen ze dat dan en hoe vaak dan.
Advies/ideeën voor S-OJO	Betrekken	R	Ja, dat is leuk.
Advies/ideeën voor S-OJO	Betrekken	J	Ja. Dus je zegt eigenlijk nodig ze gewoon uit en hier ook wat meer op blijven...
Advies/ideeën voor S-OJO	Betrekken	R	Ja herhalen, herhalen, herhalen.
Advies/ideeën voor S-OJO	Betrekken	J	Oke ja, zodat het voor hun ook veiliger wordt om mensen mee te nemen.
Advies/ideeën voor S-OJO	Betrekken	R	Ja, dat het voor de jonge moeders ook normaal wordt dat de buurvrouw even meegaat.
Advies/ideeën voor S-OJO	Betrekken	J	Ja inderdaad.

Advies/ideeën voor S-OJO	Betrekken	R	Ik denk dat dat wel goed is.
Advies/ideeën voor S-OJO	Betrekken	J	Dat denk ik ook. Ik geloof dat ik zo eerst voldoende informatie heb. Bedankt dat ik je mocht interviewen.
Advies/ideeën voor S-OJO	Betrekken	R	Graag gedaan.
			Einde opname.

Respondent 2 Jeugd en gezinsteam-werker Wijkteam ZuidOost gecodeerd transcript

Datum: Donderdag 24 maart 2016

Respondent: 1 teamleider binnen het jeugd en gezinsteam ZuidOost.

Gegroepeerde thema's	Thema's	Persoon	
		J	Ik heb net al een beetje kort uitgelegd waar mijn onderzoek over gaat. Zou u zich misschien kunnen voorstellen door te vertellen wie u bent, wat precies uw functie is?
		R	Ja, ik ben respondent 2 en ik ben teamleider van het Jeugd en Gezinsteam. Het Jeugd en Gezinsteam is een apart sociaal wijkteam met generalisten met als specialisme jeugd. En wij werken dus generalistisch bij gezinnen met kinderen tot en met 18 jaar.
		J	Ja.
		R	Dus in tegenstelling tot alle overige sociale wijkteams in Leeuwarden en ook elders wel, die hebben 0 tot 100.
		J	Ja.
		R	Wij hebben alleen gezinnen met kinderen tot en met 18.
		J	Oké.
		R	En dat is een pilot, dus het is een uitprobeersel in Leeuwarden en deze loopt tot 1 januari 2017, dus nu nog driekwart jaar zeg maar en dan intussen gaan we kijken wat is nou het effect van een apart jeugd en gezinsteam?
		J	Ja.

		R	Heeft dat een meerwaarde of niet. Inmiddels kunnen we wel een beetje conclusies trekken en dat is dat de sociale wijkteams zijn eigenlijk de vroegere bureau jeugdzorg geworden en daar heb je specialistische kennis voor nodig. Dat is om de doelgroep hè, kinderen zijn natuurlijk afhankelijk van volwassenen en als hun ouders het een beetje af laten weten om welke reden dan ook, het kunnen hele verschillende redenen zijn, dan hebben we afgesproken in de richting van het kind, internationaal verdrag, dat we dat overnemen.
		J	Ja.
		R	We passen met elkaar goed op de kinderen, omdat ze dat voor zichzelf niet goed kunnen doen. Dat is wel specialistenwerk, want dan moet je gaan kijken van hoe gaat het met de kinderen en dan heb je kennis van ontwikkeling nodig. Wanneer is bijvoorbeeld die hechtingsperiode bij een kindje, ik noem maar wat, en een hele belangrijke de periode in het leven naar de volwassenheid. Als je daar iets in mist dan gaat dat je hele leven lang mee. En daar heb je kennis voor nodig. En dat hebben we al wel geconcludeerd dat daar specifieke jeugdkennis echt heel hard nodig hebben in de sociale wijkteams.
		J	Ja. Is dat dan een voorstap eigen, voordat er verdere hulpverlening nodig is?
		R	Ja wat wij proberen te doen is inderdaad heel laagdrempelig. Ouders komen bij ons met een vraag of school komt naar de ouders van goh ik maak mij zorgen over je kinderen, is het

			misschien een idee dat je eens contact met het jeugd en gezinsteam opneemt. Vanuit allerlei hoeken krijgen wij vragen van ouders die bij ons komen en dan gaan we eerst kijken in 1,2,3,4,5 gesprekken, hoeveel maar nodig is, wat is er aan de hand en wat zou u zelf willen, waar zou u bij geholpen willen worden, wat zou het effect dan zijn. Dus we helpen eigenlijk door eerst een analyse te maken van de situatie en heel vaak is het niet alleen maar een kind wil niet eten ofzo.
		J	Nee, er zit zeker vaak wat achter nog?
		R	Dat kan, maar hoeft niet altijd hoor. Het kunnen hele simpele opvoedingsvragen zijn, maar eigenlijk zetten we dat dan weer door naar opvoedpunt. Maar we kijken wel naar wat is er meer aan de hand en heel vaak is er wel wat meer aan de hand en dat kan op allerlei gebieden zijn. Dat kunnen schulden zijn en daardoor kan je relatie wat minder fijn zijn. Je kan onderliggende problematieken hebben, lichtverstandelijk beperkt is in ouderschap soms ook lastig. Noem het maar op. Dus dan gaan we dan zoveel mogelijk zelf aan de slag. Laagdrempelig, normaliseren, niet problematiseren, soms zijn dingen ook wat het is maar hebben we specialistische kennis nodig. Dus GGZ kennis ofzo, dan halen we die erbij.
		J	Ja.
		R	Wij houden de regie. In principe hebben de ouders de regie. Doen zij dat en hebben wij het idee van daar is heel veel bij nodig is, dan doen wij dat.
		J	Jullie staan eraan.

		R	Ja absoluut. En inderdaad, soms hebben we niet echt kennis als er hele ingewikkelde schulden zijn met hypotheeken, huizen onder water en dan hebben we hier iemand van de kredietbank die ons ook helpt. Die sluit hier aan.
		J	Oké, dat is best goed. Jullie hebben van alles wat.
		R	Ja van alles wat.
		J	En als mensen dus met vragen komen en een hulpvraag hebben, kijken jullie dan ook naar het sociale netwerk?
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	R	Ja, dat hoort bij de analyse. Vraag 1 is bijna van goh heb je steun van anderen? Kun je andere mensen wat vragen? Ook als het gaat over schulden, heb je dan misschien iemand in je omgeving die je daar bij kan helpen? Mensen die hun kinderen alleen opvoeden, is er iemand op de avond die oppast zodat je wat leuks kunt doen? Dat vragen we dan, is er misschien een opa of oma in de buurt?
Vergroten sociaal netwerk	In kaart brengen	J	En hoe brengen jullie dit in kaart?
Vergroten sociaal netwerk	In kaart brengen	R	Door te vragen.
Vergroten sociaal netwerk	In kaart brengen	J	Oké, door te vragen. Maar hebben jullie daar ook hulpmiddelen bij?
Vergroten sociaal netwerk	In kaart brengen	R	We hebben als we voor het eerst gaan een soort lijstje met de vragen die we graag willen stellen. En daar staat ook van; hoe ziet het sociale netwerk eruit. En dan is het nog het verhaal van de ouders, en als je dan zelf nog wat doorvraagt dan kun je er wellicht achter komen dat er meer is dat nog niet benut wordt. Ouders zeggen heel vaak bijvoorbeeld, mijn vader helpt mij wel eens bij de tuin, dit of dat, maar dan is er vast nog een heel netwerk dat ook

			nog van alles kan doen maar dat wordt dan nog niet benut.
Vergroten sociaal netwerk	In kaart brengen	J	Nee, ze beseffen het soms nog niet helemaal wie er in zit.
Vergroten sociaal netwerk	In kaart brengen	R	Nee, en we zien het ook wel dat wanneer de moeder ziek is, dan is er gelijk paniek. Terwijl wanneer de vader ziek is, is er geen paniek. In die rollen zitten we ook nog steeds he. Vader ziek, de moeder die redt zich wel. Moeder ziek dan is het drama. En dan krijgen we heel vaak de vraag voor huishoudelijk hulp of iemand die de boodschappen doet. Nouja, misschien gaat iemand van de burens wel naar de Appie Heijn en kan die wat voor je meenemen he. En mensen bedenken het niet zo gauw zelf meer tegenwoordig. En dat proberen we wel weer meer te doen. We proberen echt mensen weer met elkaar te verbinden.
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	J	Hoe doen jullie dat dan? Dat verbinden met elkaar?
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	R	Door elkaar te vragen. We hebben ook wel situaties laatst een jongentje die wilde graag naar voetbal, maar die moeder was niet in staat om dat jochie te brengen en toevallig wisten we dat twee straten verderop een klasgenootje, die gaat naar hetzelfde voetbal toe, naar dezelfde training. En toen zeiden we van goh, zou je die vader eens kunnen vragen. Dat vond die moeder toen wel wat bezwaarlijk en toen hebben wij die vraag eens gesteld van goh als jij toch met je zoon naar voetbal gaat, vind je het erg om een jongetje bij jullie uit de buurt ook mee te nemen. En vond het helemaal niet erg, juist leuk. En klaar, probleem opgelost. Jongetje zou bijna niet naar voetbal gaan hè.
		J	Hoe reageerde de moeder?

Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	R	Ja geweldig, en dan begeleiden we het dan ook wel weer dat het niet in een soort dankbaarheid wordt. Dat moet je dan wel weer zien te voorkomen, dat ze elke week met een bosje bloemen komt. Dat hoeft niet, eigenlijk is het normaal. Zo zou je mensen moeten helpen, door iets voor elkaar te betekenen.
		J	Ja inderdaad.
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	R	En ik denk dat de maatschappij er ook wel klaar voor is, maar we hebben een paar mensen nodig die dat dan een beetje los gaan weken.
Benutten sociaal netwerk	Hulp vragen	J	Ja, mensen moeten nu ook wel wennen aan die participatie, met elkaar enzo.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten/ nieuwe sociale contacten	R	Ja en als je nu een uitkering krijgt dat er dan wordt verwacht dat je een beetje terug moet doen voor de maatschappij. Dat is niet om flauw te doen maar ook gewoon voor jezelf, je wordt er zelf ook vrolijker van en je hebt ritme en je krijgt geld. Hoe erg kan het zijn?
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten/ nieuwe sociale contacten	J	Ja, je kunt allerlei verschillende dingen doen. En ik denk dat dat het sociale netwerk ook wel kan verbreden.
		R	Ja absoluut. Precies.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten/ nieuwe sociale contacten	R	Moet je maar eens vragen wie er via vrijwilligerswerk een vaste baan krijgen. Dat is enorm.
		J	Ja.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten/ nieuwe sociale contacten	R	En als je naar de jonge ouders kijkt, voor hun is het ontzettend belangrijk dat ze een sterk sociaal netwerk hebben.
		J	Ja inderdaad. Krijgen jullie veel met jonge ouders te maken?
		R	Ja
		J	En ziet u daar ook verschillen in bij andere gezinnen, qua sociaal netwerk ook?

Betekenis sociaal netwerk	Sociaal economisch bepalend	R	Ja absoluut. Soms hangt het van de jonge ouder af. Soms hebben de ouders van de jonge ouders het sociaal economisch goed op orde en dan is er niet veel aan de hand en kunnen veel steun van elkaar krijgen bij allerlei gebieden. Maarja, jonge ouders valt of staat ook met een sociaal netwerk.
		J	Ja en ziet u dan ook verschillende hulpvragen?
Betekenis sociaal netwerk	Relatie/ leeftijd	R	Wat wij hier tegenkomen is dat, het probleem is vaak niet dat jongeren jong zijn maar het probleem is dat ze geen stabiele relatie hebben, dat de vader dan zegt dit was niet de bedoeling en doe er ook niets mee. Dan staat de jonge moeder alleen en wat doe je dan met school en werk, hoe doe je het met wonen. Op alle leefgebieden heb je ineens grote en minder grote problemen. Jullie doelgroep is tot 23 jaar ofzo toch?
		J	Ja als ze voor hun 24 ^{ste} een kindje hebben gekregen kunnen ze tot en met hun 27 ^{ste} bij ons terecht.
		R	Oké, nou sommige van 23 jaar daar is niks mee aan de hand die doen het fluitend.
		J	Klopt.
Betekenis sociaal netwerk	Relatie/ Leeftijd	R	Hetzij met een partner of niet, maar dan is er wel een opa of een oma, niks aan de hand. Wat we hier wel regelmatig tegenkomen is dat ze per ongeluk zwanger zijn geraakt en dan ook echt jong zijn, 16 of 17 jaar en recent een jonge moeder van 14 en de vader 15/16. Dan zijn er op alle leefgebieden vragen. Opa's en oma's die zelf ook 16 waren en dan moeten we er vol op in.
		J	Ja, merkt u dan ook dat het dan generatie op generatie zo is dat ze jong moeder zijn?

Betekenis sociaal netwerk	Voorlichting	R	Ja, vaak wel. En ook dat jonge meisjes iets voor zichzelf willen hebben. Aan de ene kant zijn ze niet goed voorgelicht en het kan wel even, en dan oeps zwanger. En dat is natuurlijk ook vanuit huis. Hoe ga je het met je dochter bespreken als ze seksueel actief is en ga je alvast naar de huisarts voor de pil of ga je je zoon vertellen waar de condooms liggen? Denk je er even om? Als dat allemaal niet gebeurt, ja en dan?
		J	Ja en dan is het ook vaak dat ze in problemen komen met de opleiding?
Benutten van sociaal netwerk	Hulp vragen	R	Ja, maar niet altijd. Het is natuurlijk wel een hele impact op je leven als je een baby krijgt en dan moet je ook nog naar school, hoe doe je dat dan allemaal? En dan moet je ook nog ergens wonen of je blijft bij opa en oma/ouders. Maar hoe doe je dat met geld? Hoe doe je het allemaal als je studiefinanciering hebt of niet? Hoe kom je aan zo'n baby-uitzetje? Hoe ga je dat allemaal doen?
		J	Ja.
		R	En daarvoor ging het allemaal wel, want dan werd er voor je gezorgd door je ouders en dan ineens komt er een baby.
Betekenis sociaal netwerk	Risicofactoren/effecten	J	Ja inderdaad. En zie je dan ook effecten bij de kinderen van de jonge ouders?
Betekenis sociaal netwerk	Risicofactoren/effecten	R	Ja, daar zitten we dan wel bovenop. De basis moet goed zijn. Ze moeten goed wonen, hygiëne en financiën is heel belangrijk. Je moet wel babyvoeding kunnen kopen.
Betekenis sociaal netwerk	Risicofactoren/effecten	J	Ja inderdaad en op ontwikkeling gebied? Zitten daar ook risicofactoren aan vast?
		R	Ja ja.

Betekenis sociaal netwerk	Risicofactoren/effecten	J	En wat voor risicofactoren zien jullie dan?
Betekenis sociaal netwerk	Risicofactoren/effecten	R	Dat is opletten. Sommigen doen het verbazingwekkend goed.
Betekenis sociaal netwerk	Risicofactoren/effecten	J	Een soort moederinstinct?
Betekenis sociaal netwerk	Risicofactoren/effecten	R	Ja inderdaad, dan denk ik, nou daar kan ik nog wel wat van leren. Maar dat hangt dus ook van de gesteldheid van de moeder af. Of ze heeft nog heel veel gesodemierter met de vader, dat heeft ook zo z'n invloed, dat ze het niet met elkaar eens zijn. Maar als ze dan een beetje een plekje krijgt met dat kindje en het is een beetje rustig. Dan gaat het vaak toch wel heel goed. Hangt ook wel een beetje van het verstandelijke vermogen af van een jonge moeder. Dus er zijn allemaal factoren die het er dan naar maken dat wij ons zorgen gaan maken. Maar het is niet zo dat als we denken een jonge moeder en dan gelijk maar OTS (Onder Toezicht Stelling). Helemaal niet. We gaan ons pas zorgen maken als het baby'tje bijna niet meer reageert. Dan gaat er iets niet goed in de ontwikkeling en de interactie niet goed. En als we dan ook nog shag vinden in het ledikant van het kindje, dan gaan alle alarmbellen rinkelen.
		J	Ja, dan gaat er wel een belletje rinkelen.
		R	Ja en dan gaan we ook opschalen. Dan komt er een zorgmelding en dan gaan we echt wel stappen ondernemen. Uiteindelijk kunnen we ook OTS aanvragen. De ouder neemt zijn taken dan niet goed op zich.
Benutten sociaal netwerk	Betrekken	J	En kijken jullie dan ook samen met de jonge ouder naar het sociale netwerk? Omdat ze toch wel bepaalde vragen

			hebben, schakelen jullie die dan ook in?
Benutten sociaal netwerk	Betrekken	R	Je, we kijken naar de krachten. Daar begin je ook mee. Dus hoe dramatisch de situatie ook is, kijken we toch naar wat is de kracht? Zitten er ook krachten? Die zijn er altijd wel, altijd wel bepaalde krachten. Dat breng je dan wel in beeld en dat kan dan iets heel simpels zijn door een buurvrouw die zegt geef het kindje af en toe maar aan mij ik vind het kindje zo schattig, ga ik even oppassen en kun jij dit of dat doen. Dus die krachten brengen we altijd in beeld. Maar als die er bijna niet meer is en moeder kan het zelf niet meer oppakken met de vader en vader en moeder niet kan, dan gaan we soms toch de gedwongen kader in.
		J	Oké en die gedwongen kader is dan?
		R	Is dat we onze zorgen op papier zetten, altijd in overleg met de moeder en met de vader. Eerst begin je door te zeggen dat je je zorgen maakt over bepaalde dingen en wat zullen we afspreken en wat heb je nodig? En als er dan geen verbetering in zit, sterker nog het wordt steeds slechter. Ja dan gaan we toch zeggen, weet je die is niet goed voor je kind en dan nemen wij de regie over. Natuurlijk ben je ouder, maar in het belang van je kind gaan we het nu overnemen. En dat betekent dat we naar de beschermingstafel gaan. We doen de meldroute via de meldcode. En uiteindelijk zeg je, onze zorgen zijn zo groot, we leggen het op de beschermingstafel en doen een raadmelding en doen er verslag van wat we gezien

			hebben, wat de zorgen zijn, wat de krachten zijn maar zeker ook wat de risicofactoren zijn.
		J	Ja
		R	Dus we leggen het neer bij de beschermingstafel en daar zit de raad van kinderbescherming bij en dan gaan we beoordelen en dan bekijken we of de rechter hier uitspraak over moet doen. Of gaan we nog terug en zien we nog kansen om het bij de rechter vandaan te houden. Er zijn altijd wel afwegingen. En dan uiteindelijk kan het zo zijn dat de rechter zegt VTOS, dus een voogd die tijdelijk het gezag overneemt en dan kan het uiteindelijk een OTS worden als er geen verbetering komt. Dan kan het dus zijn dat het kind uit huis wordt gehaald en bij een pleeggezin wordt geplaatst.
		J	Ja
		R	Dan wordt er wel altijd gekeken naar contact en eventuele terugkeer. Het komt maar zelden voor dat kinderen nooit meer bij hun ouders komen te wonen. Soms wel.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	J	Komen jullie ook wel eens jonge ouders tegen die bijna geen netwerk hebben? Wat doen jullie eraan om dit te vergroten en dit sterker te maken?
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	R	Ja die komen we wel eens tegen. Wat we dan kunnen doen is Home Start inschakelen en ze koppelen aan een jonge moeder. Sowieso naar jullie toe, maar niet iedereen wil dat. Dat is een advies. Maar bij bijna geen netwerk dan gaan we ook wel naar Home Start en dan kijken we of ze een vrijwilliger hebben voor deze moeder of gezin.

		J	Ja, soort van interventie is het dan.
		R	Ja en wij houden dan wel gewoon contact.
		J	Jullie zijn meer op de hulpvragen gericht?
		R	Ja, eigenlijk wel maar we vinden het wel echt belangrijk wat jij aangeeft, het sociale netwerk. Maar goed, we hebben allerlei voorzieningen voor het ontmoeten en vrijwilligers. Dus daar maken we dan ook gebruik van.
		J	Groot gelijk
		R	Ja en dan kan het zijn dat we ook klaar zijn. netwerk is vergroot, op de vraag is antwoord gekomen. Dus dan is het gewoon klaar en is het niet meer intensief.
Kennis	Scholing	J	Krijgen jullie hier ook scholing in het systeemgericht werken?
Kennis	Scholing	R	Mensen zijn geschoold over het algemeen in systeemgericht werken. We hebben wel updates en we hebben ook wel veel deskundigheidsaanbod. Maar echt systeem niet echt, want dat zit er wel ingebakken. We werken altijd systeemgericht, want dat is nu natuurlijk de grote winst he. 1 plan 1 hulpverlener, voorheen had je van alles wat in het gezin, alles in hokjes. Toen werd er niet gekeken naar het gehele plaatje, wat heeft het systeem nou nodig.
		J	Ja inderdaad, dat was toen zo.
Kennis	Scholing	R	Ja dus dit is wel de grote winst van het nieuwe werken. We kijken echt wat is er? Wat hebben de mensen in dit systeem nodig. Nou zou het kunnen dat iemand nog rouw zou moeten verwerken, dan haal je een tweede lijn erbij. Maar je houdt het systeem bij elkaar. Dat is het nieuwe werken. Dus dat proberen wij te doen.

Kennis	Casusbesprekingen	J	Oké en ook binnen het team, hebben jullie ook casusbesprekingen enzo?
Kennis	Casusbesprekingen	R	Ja 3x in de week.
Kennis	Casusbesprekingen	J	Komen daar ook vraagstukken naar voren? Hoe moet ik dit aanpakken, het sociale netwerk is niet groot. Wordt dat eerst in het team besproken of wordt Home Start gelijk ingeschakeld?
Kennis	Casusbesprekingen	R	Meestal bespreken we het wel in het team. Want wie weet heeft iemand ander iemand in zijn caseload die de ander zou willen helpen. We denken met elkaar mee, dat doen we regelmatig.
Advies voor het S-OJO	Betrekken	J	Mooi. Zoals ik al een beetje in het begin vertelde is dat wij het sociale netwerk graag willen betrekken bij de ondersteuning. Het is nu voornamelijk alleen voor de jonge ouders, maar heeft u misschien ideeën hoe wij dit zouden doen?
Advies voor het S-OJO	Betrekken	R	Wat ik denk ik zou doen is sowieso de partners/vaders betrekken en hierop investeren. Maar ook de opa's en oma's, doen jullie dit al?
		J	Nee weinig.
Advies voor het S-OJO	Betrekken	R	Ik zou denk ik ook beginnen met de opa en omadag. Via de activiteiten bijvoorbeeld. Je kan aan een ouder vragen wie is er het allerbelangrijkste in je leven? Dan zeggen ze waarschijnlijk mijn kindje. En dan hoop ik dat ze zeggen, mijn partner. En dan heel gauw zeggen ze opa en oma. Maar misschien zeggen ze ook wel heel iemand anders. Iemand waar jij nooit aan denkt. Dus wie is belangrijk in je leven? Dat zou voor mij een vraag zijn.
		J	Ja, oke
Advies voor het S-OJO	Betrekken	R	Ja en dan meer vragen en dat soort gesprekken voeren.

		J	En dan van hé neem diegene eens mee?
Advies voor het S-OJO	Betrekken	R	Ja, en misschien kan diegene wel iets betekenen voor het S-OJO. Maar ik zou het wel verbreden, niet meer alleen jonge ouders maar mensen die belangrijk zijn in het leven.
Advies voor het S-OJO	Betrekken	J	En we hebben ook de ondersteuningsgesprekken, is het verstandig om het netwerk daar bij te betrekken?
Advies voor het S-OJO	Betrekken	R	Ja, maar daarbij moet je er wel om denken dat jullie geen hulpverleningsinstelling zijn. Ik snap dat jullie het willen verbreden en de jonge ouders er bewust van willen maken dat ze het niet allemaal alleen hoeven te doen. Dat het niet erg is dat anderen iets voor je doen.
		J	Ja.
Advies voor het S-OJO	Betrekken	R	Vaak is het zo dat ze het kindje graag bij zich houden. Maar het is juist belangrijk dat ze de ruimte krijgen, ook het kindje.
		J	Ja zulke situaties maken wij ook wel mee. Soms moeten ze zien dat het oké is dat ze even ruimte hebben.
Advies voor het S-OJO	Betrekken	R	Op die manier zou ik dan ook beginnen bij de opa's en oma's te betrekken. Dit is dan het middel, maar het is dan het doel dat de jonge ouders ook breder gaan kijken naar wie kan wat voor mij betekenen en voor mijn kindje.
Advies voor het S-OJO	Betrekken	J	Ja inderdaad, we willen ze inderdaad bewust maken van hun netwerk en dat ze hier op terug kunnen vallen wanneer ze niet meer bij ons komen.
		R	Ik vind het een heel goed iets bij jullie.
		J	Bedankt! Ik denk dat ik zo wel voldoende informatie heb.
		R	Ja kun je hier wat mee?
		J	Ja dat denk ik wel, we hebben veel besproken.
		R	Graag gedaan!

			Einde opname
--	--	--	---------------------

Respondent 3 Jeugdhulp Friesland gecodeerd transcript

Datum: Dinsdag 29 maart 2016

Respondent: 1 PMTO/IAG therapeut binnen Jeugdhulp Friesland te Sneek.

Gegroepeerde thema's	Thema's	Persoon	
Inleiding	X	J	Zou je je misschien kunnen voorstellen, door te vertellen wie je bent, wat je functie is?
Inleiding	X	R	Ik ben respondent 3, ik werk bij Jeugdhulp Friesland als supervisor bij PMTO en als therapeut bij PMTO. Dit werk doe ik nu 6 jaar en in totaal werk ik 12 jaar bij Jeugdhulp Friesland. Ik heb op jonger-kindergroepen gewerkt, residentiële groepen en ING gedaan, gezinsbehandeling. Dus van alles wat.
		J	Oké, dankjewel. Zou je mij misschien kunnen uitleggen wat je onder een sociaal netwerk verstaat?
Betekenis sociaal netwerk	Sociaal netwerk	R	Een sociaal netwerk vind ik mensen die om een gezin heen staan en die kunnen heel dichtbij staan maar ook verder weg. Dus ik denk dat de eerste laag al vaak wel de naaste familie is, mits daar contact mee is. Vrienden, collega's, maar vaak ook het netwerk nog van het netwerk. Ik zie het wel als een hele brede definitie.
Betekenis sociaal netwerk	Functie	J	Oké, ja dat is het ook wel ja. En wat voor rol speelt het sociale netwerk binnen de hulpverlening?
Betekenis sociaal netwerk	Functie	R	Ja heel wisselend. We zien ouders die heel sterk zijn, de boel goed voor elkaar hebben maar misschien wel problemen hebben op het opvoedingsvlak. Ouders die daarin veel meer een beroep doen op hun omgeving maar ook al heel snel op de hulpverlening zelf. En dan wordt dat al heel snel het netwerk. En dat is altijd wel een beetje een spanningsveld,

			waar je voor op moet passen en dan ook gaan kijken hoe kunnen we het netwerk uit de omgeving zo sterk mogelijk maken rondom van de cliënt. School is meestal nog wel een belangrijke of huisartsen waar je ook wel wat mee kunt.
Betekenis sociaal netwerk	Functie	J	Oké ja. Wat kan een sociaal netwerk nou precies betekenen voor iemand? Wat is de functie?
Betekenis sociaal netwerk	Functie	R	Meer de langdurige ondersteuning. Wanneer het gezin maar hulp nodig heeft, dat ze dan niet iemand hebben die tijdelijk invliegt, maar iemand waar ze eigenlijk altijd een beroep op kunnen blijven doen in de periodes dat het nodig is. Dus dat kan een hele intensieve vorm zijn, maar ook op oproepbasis. Gewoon wanneer het nodig is.
		J	Op allerlei gebieden?
Betekenis sociaal netwerk	Functie	R	Ja dat kan op huishoudelijk gebied, maar ook met administratie of financiën. Even boodschappen voor iemand doen, kleine regelzaken.
Betekenis sociaal netwerk	Functie	J	Ja, dus op praktisch gebied en...
		R	Ja precies, heel breed.
		J	Oke! Je vertelde net dat je met gezinnen werkt, kom je daar ook jonge gezinnen tegen? Onder de 27.
		R	Ja die zijn er wel ja.
Betekenis sociaal netwerk	Sociaal economische status	J	Oké, merk je daarin ook verschil in het sociale netwerk? Dat wanneer mensen ouder zijn, meer mensen om zich heen hebben waar ze op terug kunnen vallen?
Betekenis sociaal netwerk	Sociaal economische status	R	Hoeft niet perse. Ik heb wel met een vrouw van 25 gewerkt met een dochter van 6/7. Haar ouders waren toen nog wel heel erg belangrijk, echt het gezin van herkomst. Maar dan merk je de vriendschappelijke contacten

			zijn minimaal. Vooral voor de ondersteuning die de moeder nodig had met haar kind. Maar niet per definitie dat wanneer ze ouder zijn een groter netwerk hebben. Het is ook zo van wat voor vaardigheden hebben ouders, hoe sociaal zijn ze bijvoorbeeld, uit wat voor milieu komen ze. Komen ze uit grote netwerk of uit hele kleine beperkte netwerken. Dus die zien we ook regelmatig, dat ze niks hadden maar ook niks hebben kunnen creëren de afgelopen jaren. Het verschil zit hem in name in bij mensen die wat hoger zijn opgeleid, dat die vaak wat sociaal vaardiger zijn en die dan ook weer een groter netwerk hebben.
		J	Ja.
Betekenis sociaal netwerk	Sociaal economische status	R	Volgens mij hangt het ook wel samen met de sociaal economische status van ouders. Dat zijn dingen die ik zelf wel merk.
		J	Ja dat is wel iets wat ik veel hoor, dat de sociaal economische status ook wel een rol speelt in wat voor ondersteuning je krijgt. Wat nou als iemand nou bijna geen sociaal heeft, wat doen jullie dan om dat te vergroten?
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	R	Dat wisselt een beetje. Naast de PMTO trajecten doe ik ook nog een klein stukje IAG, dat heb ik eerder ook wel gedaan. Binnen PMTO doen we het meer als er gerichte vragen zijn. We proberen wel te stimuleren, wanneer het nodig is om daar meer in te doen, maar het is niet het hoofddoel. We richten ons heel erg op de opvoeding. Bij IAG kan hij wel weer wat anders zijn, dat we daar wat meer mee doen. We komen dan ook meer bij gezinnen thuis. Wat we dan doen kan best breed zijn. Kan

			zijn dat we mensen adviseren vrijwilligerswerk gaan doen om een netwerk te krijgen of dat ze gaan sporten. Of dat je ze activeert om op social media wat meer te doen, om daar weer wat meer contacten te leggen. Wat we ook wel doen is dat we gaan kijken, kan iemand een soort van buddy krijgen. Een vrijwilliger voor henzelf, waarmee ze voor henzelf ook wat letterlijk de wijk weer in worden getrokken om het netwerk weer wat te vergroten.
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	J	Bedoel je dan Home Start van Humanitas?
Vergroten sociaal netwerk	Vergroten	R	Ja, humanitas van community support in Leeuwarden zeg maar. Dat is helaas nog niet in Sneek. Dus het is ook een beetje afhankelijk van in wat voor regio je zit. Maar het is dus altijd wel erg zoeken van zit daar de vraag of zit daar de sleutel van succes in dit gezin en in hoeverre je daar actief mee aan de slag bent. Maar wel zelf zo sterk mogelijk maken door andere mensen in te schakelen dan de hulpverlener.
Vergroten sociaal netwerk	In kaart brengen	J	Oké, en doen jullie er dan ook iets aan om het netwerk in kaart te brengen?
Vergroten sociaal netwerk	In kaart brengen	R	Ja, dat wisselt. We maken bij PMTO een genogram maken en dat we in kaart brengen van wat zijn de steunbronnen. Dus daarmee wordt vaak wel inzichtelijk van is er een groot netwerk of een klein netwerk en wie zijn de belangrijkste personen. Maar ook voor het kind zit dit erbij in. Het is bij IAG wel de keuze van de werker zelf. Dus dat heeft weer heel erg te maken met wat voor gezin komt er binnen, wat zijn de doelen, wat is haalbaar binnen een half jaar.

Betekenis sociaal netwerk	Effecten	J	Ja, oke. Interessant. Je zegt dat een sociaal netwerk best wel belangrijk is, wat als een gezin met kinderen een heel klein netwerk heeft. Zou dit ook een effect kunnen hebben op de kinderen?
Betekenis sociaal netwerk	Effecten	R	Ja, ik denk dat het sowieso wel wat doorwerkt in de toekomst van de kinderen. Als je altijd op jezelf aangewezen bent, en misschien moeite hebt met het maken van contact. Dat is natuurlijk wat de kinderen zien van hun ouders. Dus welke vaardigheden krijgen zij wel mee in hun toekomst en in hoeverre gaat het hun goed lukken om op school al goeie en sociale contacten te leggen en hier al de basis te leggen voor een goed sociaal netwerk. Dus ik denk dat het wel van belang is dat ouders ook laten zien van wat zij kunnen, dat ze dat ook uitbouwen. Dat ze hierdoor ook laten zien dat ze niet alles alleen hoeven te dragen, als je een groter netwerk hebt.
Betekenis sociaal netwerk	Effecten	J	Is het wat generatie op generatie?
Betekenis sociaal netwerk	Effecten	R	Ja, het kan wel zo zijn. Kan zijn dat mensen het aan elkaar doorgeven als ze altijd alleen zijn of moeite hebben met het aangaan van relaties of ook goede relaties. Als dat al van mindere kwaliteit is, dat geef je ook weer door. Het omgaan met het coping-mechanisme met problemen. Ik denk dat je het wel snel doorgeeft.
Benutten sociaal netwerk	Betrekken	J	Oke, inderdaad. Nu hebben we het erover van wat als er mensen geen sociaal netwerk hebben. Maar wat als mensen juist wel een sociaal netwerk hebben en ze komen met hulpvragen, betrekken jullie dan ook mensen uit het sociale netwerk bij de hulpverlening die jullie bieden?

Benutten sociaal netwerk	Betrekken	R	Wisselend. Want de regie laten we wel bij de ouders. Soms nemen moeders hun eigen moeder mee, omdat die ook veel betrokken zijn bij het gezin. Dus dat we hen als steunbron gebruiken. Het kan ook zo zijn dat vriendinnen meekomen, maar deze moeten wel ter ondersteuning zijn.
Benutten sociaal netwerk	Betrekken	J	Oke, en als er een vriendin meekomt, hoe betrekken jullie deze er dan bij, wat doen jullie daarvoor?
Benutten sociaal netwerk	Betrekken	R	Dan is het afspraken maken van hoe gaan we dit vormgeven? Hoe kan de moeder terugvallen op die vriendin, dus het is wel van belang om dat helder te hebben voor alle partijen. Het is niet de bedoeling om elke week een andere mee te nemen, dan gaat de kwaliteit snel achteruit. Het moet echt van meerwaarde zijn. Er wordt niet heel snel voor gekozen om iemand mee te nemen, want dan zeggen ouders ook, dit is mijn stuk en daar praat ik niet graag over. Dus het is al heel wat als ze iemand van zo dichtbij mee laten kijken.
		J	Oké, ja, wat zou dat kunnen zijn dat ze het zo bij zichzelf houden?
Benutten sociaal netwerk	Betrekken	R	Ik denk een stukje schaamte, het gevoel hebben dat je faalt als ouder, dat je het niet kunt. Dat je niet een goede ouder bent en het niet goed genoeg doet. Zo'n sessie is ook wel heel confronterend naar ouders. Ze moeten veel naar zichzelf kijken en reflecteren. Daarom moet die persoon die mee gaat echt ondersteunend zijn, om de situatie zo veilig mogelijk te houden. En dat ze kunnen blijven leren.
Benutten sociaal netwerk	Betrekken	J	Precies, je stelt je wel kwetsbaar op.

Benutten sociaal netwerk	Betrekken	R	Ja, en daarom is die veilige setting erg belangrijk. En binnen IAG kan hij nog wel veel groter zijn, dat je keuzes maakt dat je alleen met ouders praat, of het hele gezin of dat je de burens erbij betrekt. Andere mensen die maar belangrijk zijn.
Benutten sociaal netwerk		J	Oke, je zegt burens erbij betrekken.
Benutten sociaal netwerk	Betrekken	R	Ja, want het kan zijn die heel belangrijk zijn. Ouders die lopen ergens tegenaan of een alleenstaande moeder en die moeder heeft een goede band met de burens. Hoe zou die het gezin dan kunnen ondersteunen? Dus het is kijken naar wat is de vraag.
Benutten sociaal netwerk	Betrekken	J	Oke, komen ouders er zelf wel eens mee dan dat ze zeggen, die of die kan mij wel helpen?
Benutten sociaal netwerk	Verbinden	R	Dat is soms echt heel erg moeilijk. Zeker in gezinnen die nauwelijks een netwerk hebben. Ja die vinden dat heel moeilijk. Die vinden het ook lastig om dat contact aan te gaan.
Benutten sociaal netwerk		J	Ja, wat doe je daar dan in?
Benutten sociaal netwerk	Verbinden	R	Dat is echt heel veel in masseren. En haar heel erg het belang ervan in laten zien en ik ga op een gegeven moment ook weg en dan is het fijn dat iemand anders het stokje over kan nemen. Dus ik probeer al zo weinig mogelijk te doen en haar zelf te stimuleren om dingen op te lossen. Maar er zit heel erg een stuk in van bang voor afwijzingen.
Benutten sociaal netwerk		J	Niet durven?
Benutten sociaal netwerk	Verbinden	R	Niet durven, maar dan kom je ook al helemaal in de geschiedenis van dit soort gezinnen. Als kind dat ouders gepest worden, wat ze hun hele leven meedragen. Dus

			wat voor vertrouwen heb je in de mens überhaupt. Vertrouwen in de hulpverleningen is al heel lastig om te bewerkstelligen, daar zijn we nu al. Maar om dit voor een nieuw persoon te doen is weer een hele grote stap. Dus daar zit ook vaak wel een groot stuk dat mensen dit liever niet doen.
		J	Ja, ik kan mij best voorstellen dat dat best lastig is.
Benutten sociaal netwerk	Vaardigheden	R	Ze bezitten ook niet altijd de vaardigheden om dit te kunnen. Het sociale niet hebben of het inzicht niet om die stappen te kunnen zetten.
Benutten sociaal netwerk	Vaardigheden	J	Ja, doen jullie daar dan ook iets in om juist die vaardigheden sterker te maken?
Benutten sociaal netwerk	Vaardigheden	R	Ja, het is de vraag of wij daar dan iets in kunnen. Soms is het ook een trauma die ze eerst zelf moeten verwerken, voordat wij die stappen kunnen zetten. Het is soms heel erg kijken wat is het beste en hoe kom je daar. Dat is soms een heel gepuzzel voordat je weet wat erachter zit. Ouders denken ook niet snel van; ooh dat heeft te maken met. Die denken sneller van, zo ben ik.
		J	Ja, die kunnen nog niet zo..
		R	Die maken de koppeling niet.
Kennis	Scholing	J	We hebben het nu over systeemgericht werken, dat doen jullie natuurlijk ook. Krijgen jullie daar ook scholing in?
Kennis	Scholing	R	We hebben wel eens refereeravonden, zoals community support of over Home Start van Humanitas. We krijgen wel scholing, maar niet heel veel. Het wordt meer onder deskundigheidbevordering gezet. Het is ook een beetje de keus in hoeverre laat je het

			terugkomen als supervisor. Echt over systeemgericht werken, dat niet. De supervisie die bij PMTO wordt gegeven, daar is het meer van hoe voer je de behandeling uit. Tegen welke dingen loop je aan. En als dat systeemgericht is, dan neem je hem mee. Maar het is ook altijd gekoppeld aan de vraag van de therapeut waar die tegen aanloopt in de behandeling. Dus dat is niet meteen heel specifiek.
		J	Oké. Het is dus meer supervisie?
Kennis	Scholing	R	Ja, maar ligt er een beetje aan wat voor casus het is. Het wordt er meer ingeweven dan dat er echt aandacht voor is.
Kennis	Scholing	J	Oké, dankjewel. Ik geloof dat ik nu al heel veel informatie heb gekregen. Ik weet verder niet echt meer vragen te stellen.
		R	Ik hoop dat je er wat aan hebt.
		J	Dat zal wel goed komen. Bedankt dat ik je mocht interviewen.
		R	Graag gedaan.
			Einde opname

Bijlage 3 Beoordeling afstudeeronderzoeksverslag

Naam student-onderzoeker	Jinke Dros
Opleiding SPH/CT/VT/D/VR	SPH
Relatienummer	271306
Naam en functie beoordelaar	
Datum	
Eindbeoordeling	Cijfer: Geschreven argumentatie van het cijfer:

Het afstudeeronderzoeksverslag wordt in beoordeling genomen als aan de volgende eisen is voldaan:

1. Het onderzoeksontwerp is goedgekeurd.

2. Het afstudeeronderzoeksverslag heeft een omvang van maximaal 25 pagina's inclusief tabellen en figuren (maar exclusief voorblad, voorwoord, inhoudsopgave en bijlagen) en voldoet aan de eisen en richtlijnen zoals opgenomen in de schrijfwijzen van de opleiding.

3. Het afstudeeronderzoeksverslag is voorzien van een voorblad met een titel, ondertitel, naam, relatienummer, datum en plaats, instituut en opleiding, opdrachtgever en afstudeeronderzoeksbegeleider;

4. Er is een Nederlandse en Engelse samenvatting opgenomen. NB: Duitstalige studenten, ingestroomd in jaar 3 en stage vervuld in Duitsland, mogen het stuk ook in het Duits inleveren;

5. Er is sprake van een correcte en complete inhoudsopgave en er is een literatuurlijst opgenomen die voldoet aan de **APA-richtlijnen** (document APA style Stenden bibliotheek). Alle bijlagen worden genummerd. Let wel: dit betreft geen paginanummer en het afstudeeronderzoeksverslag is voorzien van correcte paginanummering (titelblad, voorwoord, inhoudsopgave en bijlagen worden niet genummerd);

6. Het verslag is **compleet** en geschreven in correct Nederlands (of Duits indien ingestroomd in jaar 3 en stage vervuld in Duitsland).

1 Inleiding en inhoudelijke oriëntatie				
Criterium/rubriek	Score: 10, 9 of 8	Score: 7 of 6	Score: 5, 4, 3,2 of 1	Score
De inleiding is een samenhangend geheel van: • Een beschrijving van de instelling en/of de opdrachtgever; • Een duidelijke omschrijving van welk praktijkprobleem aan de orde is; • Een theoretisch kader aan de hand van recente relevante vakliteratuur en onderzoekspublicaties en/of andere bronnen (wat is er over dit praktijkprobleem bekend?); • De zoektermen en databases die gebruikt en geraadpleegd zijn • Een duidelijk afgebakende probleemstelling en belang en doel van het onderzoek; • Aan het eind samengevat in de centrale vraagstelling voor het onderzoek en 3 a 4 deelvragen. • De onderzoeksvraag is nauwkeurig geformuleerd en inhoudelijk zo begrensd dat het werkbaar is in de context van het afstudeeronderzoek	Alle onderdelen van de inleiding zijn zeer zorgvuldig, consistent en in onderlinge samenhang beschreven.	De inleiding is compleet en bevat de hiernaast beschreven onderdelen. De opdrachtgever, het praktijkprobleem en de geraadpleegde literatuur en andere bronnen worden beschreven maar de relatie met de vraagstelling is hier en daar minder sterk.	De inleiding is incompleet en is onvoldoende samenhangend uitgewerkt. Er ontbreken een of meer van de hiernaast beschreven onderdelen en de relatie met de vraagstelling ontbreekt of is zeer zwak.	

2 Opzet en onderzoeksmethoden				
Criterium/rubriek	Score: 10, 9 of 8	Score: 7 of 6	Score: 5, 4, 3, 2 of 1	Score
Aansluitend op de inleiding wordt de opzet van het onderzoek compact maar compleet beschreven, inclusief: • De definities van de begrippen die in de vraagstelling staan; • De operationalisaties van de begrippen; • De meetinstrumenten/onderzoeksmethoden die gebruikt zijn voor het meten van de begrippen; • De beschrijving van de dataverzameling (waar vond het onderzoek plaats, wie of wat behoorde er tot de onderzoeksgroep, wanneer en op welke wijze werd onderzoek afgenomen); • De analysetechnieken die gebruikt zijn en of deze adequaat voor het praktijkprobleem waren.	De opzet van het onderzoek is compleet en alle onderdelen zijn zeer zorgvuldig, consistent en in onderlinge samenhang beschreven. In de opzet worden geen resultaten van het onderzoek vermeld.	De opzet van het onderzoek is compleet en bevat de hiernaast beschreven onderdelen. De beschreven onderdelen zijn op een paar punten niet geheel duidelijk en samenhangend.	De opzet van het onderzoek is incompleet, er ontbreken onderdelen en is niet of onvoldoende samenhangend uitgewerkt.	

3 Resultaten				
Criterium/rubriek	Score: 10, 9 of 8	Score: 7 of 6	Score: 5, 4, 3, 2 of 1	Score
De resultaten van het onderzoek zijn per deelvraag beantwoord, waarbij: • De antwoorden duidelijk voortvloeien uit de analyse van de onderzoeksgegevens; • De antwoorden per deelvraag worden weergegeven; • De resultaten geen conclusies bevatten.	De resultaten zijn zeer zorgvuldig en consistent beschreven	De resultaten zijn per deelvraag duidelijk beschreven.	De resultaten per deelvraag zijn onvoldoende duidelijk beschreven en/of vloeien niet voort uit de onderzoeksgegevens. Resultaten en conclusies overlappen.	
4 Conclusies, Discussie en Aanbevelingen				
Criterium/rubriek	Score: 10, 9 of 8	Score: 7 of 6	Score: 5, 4, 3, 2 of 1	Score
De probleemstelling uit de inleiding wordt beantwoordt, waarbij: • De centrale vraag wordt beantwoord; • Conclusies duidelijk voortvloeien uit de onderzoeksresultaten; • Er wordt terugverwezen naar de literatuur • Conclusies geen nieuwe informatie of nieuwe bronnen bevatten; • De reikwijdte van de conclusies kritisch besproken geëvalueerd worden in de vorm van discussiepunten en aanbevelingen (zoals non-respons, grootte en kwaliteit van de onderzoekspopulatie, kwaliteit van de interviews, praktische problemen, en 'hoe nu verder')	De conclusies zijn zeer zorgvuldig, consistent en in onderlinge samenhang beschreven en bestrijken alle hiernaast genoemde aspecten.	De conclusies zijn duidelijk beschreven maar er wordt te weinig terugverwezen naar de literatuur.	De conclusies zijn niet of onhelder beschreven, zijn niet volledig en/of bevatten nieuwe informatie. Er wordt niet terugverwezen naar de literatuur.	

5 Algemene indruk van het afstudeeronderzoeksverslag				
Criterium/rubriek	score 10,9 of 8	score 7 of 6	score 5, 4, 3, 2 of 1	Score
Het afstudeeronderzoeksverslag ziet er verzorgd uit, is prettig leesbaar en netjes vormgegeven. Er is een duidelijke inhoudelijke samenhang tussen de hoofdstukken en alinea's. De samenvatting is volledig en adequaat. Het afstudeeronderzoeksverslag voldoet aan de APA richtlijnen, in het bijzonder: • De bronvermeldingen en literatuurverwijzingen in de tekst zijn correct; • Verwijzingen in de tekst naar illustraties tabellen en grafieken zijn correct; • Illustraties, tabellen en grafieken zijn functioneel, correct opgemaakt, genummerd en voorzien van titel en toelichting; • De literatuurlijst is compleet en correct weergegeven. • De keywords zijn compleet en correct weergegeven na de samenvatting.	Het afstudeeronderzoeksverslag is goed wat betreft taalbeheersing, bevat geen spel- of grammaticafouten, is prettig leesbaar en netjes wat betreft uiterlijke vormgeving. De APA richtlijnen zijn gehanteerd. Alle bronvermeldingen en literatuurverwijzingen zijn correct en compleet. Illustraties, tabellen en grafieken zijn op correcte wijze weergegeven.	Het afstudeeronderzoeksverslag voldoet aan de basismnormen wat betreft taalbeheersing, is leesbaar en netjes vormgegeven. De APA richtlijnen zijn grotendeels gehanteerd, en bevatten (niet meer dan) een paar onvolkomenheden. Bronvermeldingen en literatuurverwijzingen zijn grotendeels correct. Illustraties, tabellen en grafieken zijn grotendeels op correcte wijze weergegeven.	Het afstudeeronderzoeksverslag oogt onverzorgd, is chaotisch van opzet, getuigt van onvoldoende taalbeheersing en vertoont op meer dan één van de hiernaast genoemde aspecten onvolkomenheden.	
				Totaalscore

Score per beoordelaar: scores (per criterium) bij elkaar optellen en dan delen door 5.

Eindoordeel Afstudeerscriptie (te bepalen na beoordeling door beide examinatoren)

Onvoldoende: één of meer criteria zijn onvoldoende, d.w.z. lager dan 5,5

Voldoende: de gemiddelde score is in de range van 5,5 t/m 7,9 en niet één criterium is onvoldoende

Goed: de gemiddelde score is in de range van 8,0 t/m 8,9 en niet één criterium is onvoldoende

Uitmuntend: de gemiddelde score is 9,0 of hoger en niet één criterium is onvoldoende

